

Sietai



LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1988



4

liepa
rugpjūtis

TURINYS

G. Breichmanienė	Lietuvių tautinių šokių atgimimas	4
M. Baronaitė	Mano kelionės	7
T. Vaičiūnienė	Kaip mes kūrėmė l.d. teatrą	11
A. Balašatienė	Iš romano Skeveldros	13
	N. K. — Iš praėjusių laikų	16
	R. Bagdonas — Vaikų tautinių šokių grupė	19
	A. Veselkienė — Vaizdajuostės reikalingumas	21
• Knygos	Alė Rūta — Knygos apžvalga	22
	R. K. Vidžiūnienė — H. Yčienei prisiminti	23
• Moterų pasaulyje		24
• Madų ir grožio pasaulis		26
• Šeiminių kampelis	veda L. Murauskienė	28
• Atsiųsta paminėti		30

ILIUSTRACIJOS

A. Makūnaitė	Eglė žalių karalienė	8
A. Makūnaitė	Eglė žalių karalienė	8
M. Dobužinskis	Kaunas	9
A. Makūnaitė	Jaunimas	10
A. Jablonskienė	Kilimas	13
M. Rozinskaitė	Kompozicija	14
G. Didžiūnaitė	Vazos	15

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1988 m. Nr. 4 (184)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė,

L. MURAUSKIENĖ — skyr. ved.

L. SENKEVIČIENĖ — administratorė, R. STABAČINSKIENĖ — ekspeditorė

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė Litho-Art Limited, 971 College St., Toronto, Ont. M6H 1A6

Prenumerata metams \$10.00, garbės prenumerata \$15.00, vieno numerio kaina — \$1.75

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women’s Magazine. 1988 m. Nr. 4 (184)

Printed by Litho-Art Limited in Toronto, Ont.



moteris

1988

4(184)



TAUTINIŲ ŠOKIŲ ŠVENTĖ
HAMILTONE, KANADOJE



PAVASARIS LIETUVOJE

LIETUVIŲ TAUTINIŲ

ŠOKIŲ ATGIMIMAS

GENOVAITĖ BREICHMANIENĖ

Lietuvių kalba, daina, šokis ir papročiai yra pagrindinės mūsų tautiškumo apraiškos. Kiekvienos tautos papročiuose, dainoje ir šokyje atsispindi aplinka, kurioje žmogus gyvena, kuria, grumiasi su gamta, ją išgyvena. Ir mūsų tauta, istorinių aplinkybių ir gamtos sąlygų veikiamą, kūrė savo liaudies meno lobius, juos išsakydama dainose, pasakose, padavimuose ir, pagaliau, šokyje. Šis tautos meno lobis ėjo iš kartos į kartą. Geriausia išsaugotas jis liko Lietuvos kaime, kuris mažiausia buvo veikiamas svetimųjų įtakos.

Atgavus Lietuvai nepriklausomybę ir įsijungus į kitų

laisvų Europos tautų eiles, buvo pradėtas organizuoti švietimas, prekyba, pramonė ir kita. Padidėjo gerai paruoštų mokytojų kadras, kuris jau pradėjo rūpintis ir tautosakos rinkimu, ir jo kaupimu į tautosakos archyvą. Gimnazijų mokiniai, vadovaujami savo mokytojų, stengėsi rinkti įvairių medžiagą iš kaimo žmonių. Buvo užrašomos senoviškos dainos, pasakos, padavimai, įvairių apeigų papročiai ir šokiai.

Tautinio šokio atgimimas ir susidomėjimas juo prasidėjo tik antrame nepriklausomos Lietuvos dešimtmetyje. Šokių rinkime ir jų užrašyme iš kaimo žmonių

daug pasidarbavo Aukštuosius Kūno Kultūros kursus baigę gimnastikos mokytojai. Kursai įsteigti Kaune 1934 metais. Pirmoji kvalifikuotų mokytojų laida išleista 1936 metais. Po to išleistos dar dvi mokytojų laidos; 1938 metais K. K. kursai buvo uždaryti ir Vytauto Didžiojo Universitete įsteigta Fizinio Auklėjimo katedra Humanitarinių mokslų fakultete.

Kiekvieną pavasarį gimnazijos ruošdavo sporto varžybas, kuriose be kovos žaidimų, lengvosios atletikos varžybų, šventei pajvairinti buvo atliekami gimnastikos pratimai su koku nors įrankiu: pav., lankais, vėliavėlėmis, gėlių vainikais ir t.t. J. Vaičiūnienės vadovaujamos Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijos mokinės išpildydavo pagal kokią nors liaudies dainą jos pačios sukurtus ilgus stilizuotus šokius. J. Vaičiūnienė savo šokiais pagarsėjo, ir 1935 metais R. J. gimnazijos mokinės buvo pakviestos į Kauną pasirodyti Kūno Kultūros Rūmų stadione. Pasisekimas buvo didelis ir švietimo ministeris J. Tonkūnas įteikė joms dovaną — statulėlę mergaitės su lanku ir stima. Tačiau neapsispręsta, kaip tuos šokius pavadinti — improvizacija, tautiniu šokiu, ar kaip nors kitaip. Į tarp gimnazijų vykstančias sporto varžybas tautiniai šokiai įvesti tik 1936 m. rudenį. Ir tai įvyko todėl, kad 1935 metais birželio 15-20 dienomis lietuviai jaunuoliai dalyvavo Londone įvykusiame tarptautiniame šokių festivalyje.

Į Londoną vykstančių jaunuolių grupė buvo sudaryta iš Vytauto Didžiojo universiteto ir Užsienių Reikalų ministerijos tarnautojų, kurie labai paskubomis pasiruošė kelis t. šokius, pirmiausia patys juos susiradę ir užrašę iš Kupiškio apylinkės senų žmonių. Didžiausiam pačių šokėjų nustebeimui ten pašokta Blezdingėlė laimėjo trečią vietą iš 24 dalyvavusių tautų. Visus sužavėjo lyriškai atliktas šokis savo subtiliu grožiu. Lietuvoje prasidėjo visuotinas susidomėjimas lietuvišku tautiniu šokiu. Tautinių šokių įvedimas į gimnazijų programas dėstomuoju dalyku paskatino pagreitinti ieškojimą vis naujų negirdėtų šokių, kad vėliau galėtų pademonstruoti tarp gimnazijų vykstančiose varžybose. Gražiausi ir geriausi šokiai buvo premijuojami, tad dar labiau skatino mokytojus varžyboms ruoštis, ieškoti vis ko nors naujo.

Prasidėjo visuotinas tautinio šokio atgimimas ir jo perkėlimas iš kaimo į viešumą, į miestų scenas. Šiame sąjūdyje labai aktyviai reiškėsi Marija Baronaitė, kuri tuo laiku ir buvo Aukštųjų Kūno Kultūros kursų lektore, o vėliau Vytauto Didžiojo universiteto lektore.

Marija Baronaitė 1929 metais baigė Rygos Fizinio auklėjimo Institutą. Padirbus vos 7 mėnesius, Švietimo ministerijos ji buvo išsiųsta gilinti studijų Vienos ir Grazo universitetuose. Marija Baronaitė ir jos mokinės (daugiausia fizinio auklėjimo mokytojos) davė pagrįstą

LIETUVIŠKOS PAKRANTĖS



* * *

* * *

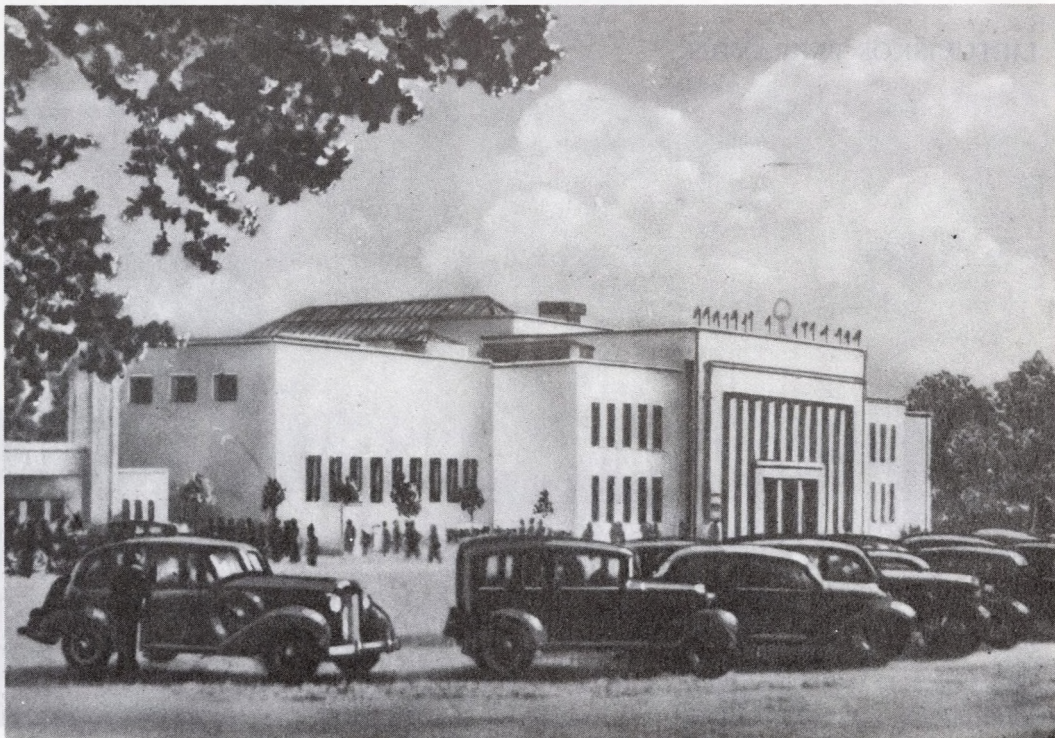
dus naujai atgimstančiam lietuvių tautiniam šokiui.

Mariją Baronaitę (vėliau Grėbliūnienę) sutikau 1938 metais, įstojusi į Vyt. Didžiojo universitetą. Ji savo maloniu būdu ir šilta asmenybe greitai pasidarė ne tik mūsų merginų lektore, bet ir drauge, vyresne seserimi. Nors jos gyvenimas „ne vien rožėmis klotas“, ji niekados nesiskundė, nedejavo, bet stengėsi į gyvenimą žiūrėti iš šviesaus taško, ieškodama kaip Vaizgantas — „deimančiukų“. Vėliau jau Vilniuje, dirbant Liaudies ansamblyje, pastebėjau ir jos kuklumą. Ji niekados nesiveržė į pirmas eiles, nenorėjo garbės ar panašiai. Po ansamblio pasirodymų publika šaukdavo, kad ji pasirodytų. Kartais ansamblio vadovas J. Švedas net ir supykdamo, kad negalėdavo jos rasti, nes ji kur nors

balkone pasislėpusi žiūrėdavo, kaip atrodo, stengdavosi patirti publikos reakciją ar pan. Jai buvo visai nesvarbu pasirodyti, nusilenkti ir priimti publikos padėką. Dabar Marija Baronaitė — Grėbliūnienė gyvena Adelaidėje, Australijoje ir leidžia vienišas našlės dienas. Ją globoja sūnus. Tačiau jis gyvena kitame mieste, tad susitikimai nėra taip dažni ir lengvi. Žinodama, kokią įnašą savo darbu ji palieka lietuvių tautai, vis raginau ją rašyti savo prisiminimus. Pagaliau ji mano prašymų paklausė, ir pradėjau gauti svarbesnių jos gyvenime epizodų aprašymus. Ji rašo atvirai, nuoširdžiai, su jomoru, linksmai. Šiomis jos gyvenimo akimirkomis noriu pasidalinti ir su „Moters“ skaitytojomis.

KŪNO KULTŪROS RŪMAI KAUNE

1935 m.



IŠVYKA Į AMERIKĄ



1938 m. vasarą, žygiuojant Laisvės Alėja, man sustojus prie „Tulpės“ krautuvės lango, išėjo iš jos vienas vyras ir klausia: „Ar Jūs būsit Marija Baronaitė?“ „Taip“ — atsakiau nustebus. „Aš esu Jonas Valaitis iš New Yorko. Jūs esate kandidatė vykti į Ameriką pamokyti mūsų jaunimą tautinių šokių. Aš esu korespondentas ir t.t. Yra ir daugiau kandidačių, bet aš tikras, kad Jūsų kandidatūra praeis.“ Aš tik ranka numojau ir nuėjau. Buvau tikra, kad manęs neišleis Kūno Kultūros Rūmų direktorius V. Augustauskas. Nesukau sau galvos, ir visą tą nuotykį greitai užmiršau. Todėl turėjau daug bėdos, kai sausio mėn. 1939 direktorius man pranešė, kad mane kviečia atsilankyti į Užsienio Reikalų Ministeriją. Ten Avietėnaitė pasakė, kad mano kandidatūra vienbalsiai praėjo. Iš ten nuėjau į Švietimo Ministeriją, ten paaiškino, kad reikia gauti leidimą iš V. Augustausko. Einu pas direktorių, tas siunčia mane pas Jurgelionį (inspektorių), ir abu patvirtina, kad, jei rasi, kas gali pavaduoti-važiuok... Leidžiuos Parodos gatvę pas Algirdą Vokietaitį ir prašau, kad mane išleistų. „Ne“ — atsako šaltai. Ir aš nustebusi, kad toks geras draugas nenori man padėti, einu pas S. Šačkų. Šis mielai sutiko mane pavaduoti ir pasakė: „Iš Tavo algos imsiu tik 150 litų, o kitus atiduosiu tavo sesutei ir mamai, kurias tu išlaikai“. Čai tai tikras draugas, dūšia žmogus — galvoju. Greitai susiruošiau į kelionę, ir beveik su niekuo nespėjau atsisveikinti. Buvau per daug kelionės rūpesčiais užsiėmusi. Studentės tai turbūt priėmė už nemandagumą ir nenuoširdumą, nes man išvažiuojant, į stotį tik kelios atėjo atsisveikinti. Vistiek perone buvo daug žmonių. Per spaudą sužinojo ir, matyt, norėjo pažiūrėti kaip ta Baronaitė atrodo. Buvo daug pažįstamų, prietelių, draugų. Nebuvo tik mamytės. Ji buvo Kybartuose pas sūnų.

Prašiau jai nieko nesakyti, nes ji man uždraudė važiuoti, būdama tikra, kad laivas paskės... Parašiau jai jau iš Amerikos, apsilankius pas jos dvi seses. Mano sesuo Aldona vėliau rašė, kad mama vaikšto aplink stalą, kalbėdama rožančių ir dejuodama, kaip aš grįšiu. Įsėdus į kupe, pamačiau priešais sėdintį buvusį prezidento adjutantą V. Šliogerį. Jis papasakojo, kad bendrakeleivis, žydų kilmės turtudlis paklausęs: „Ką čia išleidžia, kad atėjo tiek daug žmonių išlydėti?“ Kuriam atsakęs: „Čia važiuoja mūsų geriausia balerina pasirodymams į New Yorką.“ Vėliau iki Berlyno mes trys linksmai užkandžiam. Iš Paryžiaus pasiekiau de Havre ir sėdau į prancūzų laivą „Ill de France“. Laivui išplaukus, po vakarienės grįžau į savo kajutę. Į duris pasibeldęs, įėjo jaunas vyras. „Aš esu leitenantas Kudirka. Sąrašuose pamačiau lietuvišką pavardę, susidomėjau ir, štai, Vasario 16 proga noriu Jus pasveikinti!“

Nedavažiauvus iki pat New Yorko, laivas įmetė inkarą ir ilgai stovėjo. Staiga girdžiu savo pavardę, kad kas tai nori mane matyti. Žiūriu ateina aukšta moteris, kuri prisistatė kaip „Vienybės“ laikraščio korespondentė Jeva Trečiokienė. Vėliau atvyko ir Valaitis. Pasirodo, buvo labai daug žmonių atvykę pasitikti, bet, laivas atplaukęs rekordiniu laiku, negavo vietos įplaukti. Žmonės pavargę išsivaikščiojo, nors dar gana didelis būrys sulaukė mūsų. Trečiokienė ir Valaitis, kaip korespondentai, gavo laivelius prie mūsų laivo atplaukti. Čia tik supratau, kaip rimtai buvo žiūrėta į mano darbą. Pasidarė kiek nejauku ir apėmė baimė. Tarp atėjusiųjų pasitikti buvo mūsų konsulato attache Anicetas Šimutis (dabar konsulas) su poniu, filmuotojai broliai Motūzai, moterų „Vienybės“ pirmininkė ir Pasaulinės Parodos lietuvių dienos atstovė p. Buivydienė. Prisistatė ir jaunimo atstovas Bronius Ambrozaitis ir kiti. Apsistojau



A. MAKŪNAITĖ
EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENĖ



„Emerson” viešbutyje netoli konsulato. Kitą rytą atėjo į viešlutį konsulas Jonas Budrys, nusivežė į konsulatą ir supažindino su savo poniu. Pirmą visą savaitę negalėjau nieko valgyti. Lietuviai bandė mane vežti į įvairius restoranus, bandydami atrasti man tinkamą maistą.

Pradėjus važinėti po Ameriką, patyriau visokių nuotykių. Nuvykau į Bostoną, kuriame gyveno dvi mamytės seserys. Jų vaikai, mano pusbroliai, neatėjo manęs pasitikti, nes galvojo, kad aš atvažiuoju su „venzlu” rankose ir su ilgu „undaroku”... Baisiai nustebo mane pamatę. „Vaje, tu visai apsirengus kaip ir mes... O mes gėdinomės eit pasitikti.” Tetos nusi-vežė mane į gegužinę. Pakeliui žmonės eina pėsti ir važiuoti, mašinom, ratais ir pėstute. Tetos vieny pažįstamų paklausė, kur jie važiuoja. „O, norime pažiūrėt tos mergos iš Lietuvos”... „Ogi, ji čia” — atsako tetos. „Vaje, vaje, kokia kūda. Marijon, duok jai daugiau valgyti. Ant fotografijos atrodo daug storesnė (mat buvau su tautiniais rūbais)”. Toj gegužinėj paprašo pamokyti juos šokti. Priėjusi prie garsiakalbio, prašau visus sustoti po du į ratą. Susidaro milžiniškas ratas. Visi nori išmokti šokti. Sukombinuoju porą lengvų judesių, kad galėtų ir mano storos tetulės šokti ir visi kiti lengvai pagautų ką jiems parodau. Čia prireikė šokėjo, man pačiai partnerio. Nutveriu vieną aukštą, ilgausį vyriškį ir pradedu demonstruoti judesį. Visas didelis ratas pajuda. Mums sustojus atsikvėpti, prisiartina stambi moteris, įsirėmusi rankomis į šonus ir sako: „Tai ką? Atvažiavai čia man vyrą iš panosės vilioti?” Veidas rūstus, piktas — man net baisu pasidarė. Tuoju pat pribėgo pareigūnas ir viską sutvarkė — nuramino moteriškę.

Pithsburg’e kalne esančiame vienuolyne mokiau jų globoje esančias mokines. Man ten bebūnant, lietuviai sugalvojo mane pristatyti miesto burmistruvi. Jis tuo laiku buvo kažkur išvykęs ir mus priėmė šerifas John Heinz. Šerifas prisegė man „badge of a honorary deputy sheriff”. Ir taip spaudoje, Juliaus Zelionio pristatyta, aš pasidariau vienintele pasaulyje lietuvaite, gavusia garbės auksinį šerifo ženklą. Po padarytų nuotraukų su šerifu ir J. Zelioniu, atviru automobiliu vyko į svetainę. Man liepė atsistoti automobilyje ir mojuoti gatvėje esantiems žmonėms... Jaučiausi ir kvailai, ir kartu juokas ėmė. Stebėjausi, tik, iš kur tų žmonių tiek daug... Svetainėje buvo susirinkę apie 400. Iš pradžių buvo kalbos, o vėliau programa su juokdariais. Teko ir išrausti kai man iš po rankovės pradėjo traukti peilius ir šakutes, po to ir dešrelės pradėjo slinkti. Visi alpo iš juoko. Ta proga buvau pasipuošusi tautiniu kostiumu. Liepos 4 d. buvo didelė šventė. Vienuolynan suvažiavo daugybė lietuvių ir prašė manęs

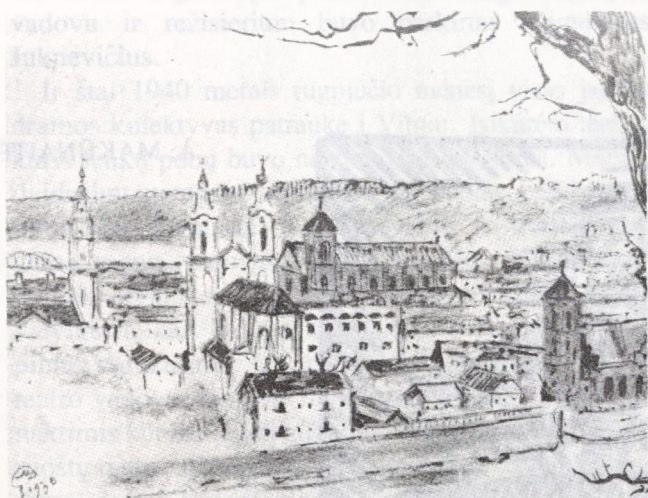
šokti... Ir šokau... Improvizavau... Visi džiaugėsi ir čiupinėjo mano tautinius rūbus, klausinėjo, ar atvažiauvau pinigų rinkti kokiam nors tikslui, klausinėjo apie gyvenimą Lietuvoje. Stebėjosi, kad aš nerenku aukų. Vincas Uždavinsys, vistik, darė tą dieną rinkliavą Vilniui vaduoti s-gos reikalams. Atrodo, kad kiekvienas parengimas neapšėdavo be aukų rinkimo.

Tą vasarą aplankiau daug lietuvių kolonijų, susibūrimų didesniuose miestuose. Tikslas buvo paruošti šokėjus pasirodymui Pasaulinės parodos metu New York'e ir bendrai supažindinti su Lietuvoje atgimstančiu tautiniu šokiu. Lietuvių pasirodymas įvyko 1939 m. rugsėjo 10 dieną. Spėjama, kad žiūrovų buvo apie 50.000. Lietuvių pasirodyme buvo pašokta šie šokiai: Kepurinė, Sukčius, Mikita, Jonkelis, Blezdingėlė, Kalvelis ir Kubilas.

Grįžtant iš Amerikos laivu, pagal anglišką paprotį buvo ruošiami „faif-O'klokai“ su šokiais. Kažkoks ponas vis nusileisdavo iš I klasės ir mane šokdindavo. Kalbėdavom pradžioj angliškai. Aš mokėjau labai silpnai, o jis gana gerai. Užklausė, kokios aš tautybės. Sužinojęs, jis prabilo rusiškai ir pasisakė esąs architektas — Pasaulinės parodos paviljono. Vėliau supažindino su savo žmona ir davė vizitinę kortelę, užkviestas ją aplankyti, kai būsiu Maskvoje. Taip baigėsi mano sėkminga kelionė.

M. DOBUŽINSKIS

KAUNAS



IŠVYKA Į MASKVĄ

1940 metų rudenį prie Valstybinės Filharmonijos Vilniuje buvo įkurtas liaudies ansamblis. Tuo laiku dirbau Vilniaus universiteto fizinio auklėjimo katedros lektore ir buvau pakviesta vadovauti liaudies ansamblio tautinių šokių vienetui. 1941 m. žiemą Valstybinės Filharmonijos direktorius Jonas Kardelis pranešė man, kad yra gautas laiškas iš Maskvos — kuo greičiausiai atsiųsti mokytoją, išmokyti Moisiejevo ansamblį lietuviškų tautinių šokių. Ta kelionė manęs neviliojo, ir aš vis atidėliočiau, tuo labiau, kad jau Vilniuje turėjau du darbus. Po kokio mėnesio atėjo jau telegrama — tučtuojau atvykti į Maskvą. Nuėjau pas Joną Kardelį ir pasakiau jam, jog nežinau ką man daryti, nes universiteto rektorius M. Biržiška neleidžia man išvykti. Jo manymu, aš ir taip daug pamokų praleidžiu, „Važiuk, neatidėliok“ — sako jis, su M. Biržiška aš pasikalbėsiu ir viską sutvarkysiu“. Neramia širdim išvažiuoju, Nežinau nei kur eiti, nei kas mane sutiks. Maskvos perone pastebiu, kad vienas vyras labai stebi praeinančias moteris. Stabteliu, o jis ir klausia — ar aš esanti M. Baronaitė. Nuveža mane tiesiai į Čaikovskio vardo teatrą, kur vyksta koncertai, baletas ir kt. Susipažįstu su pačiu Moisiejevu. Su jais pasikalbėjus, mane nugabena į tuo laiku patį moderniškiausią viešbutį „Naujoji Maskva“. Baldai šilku aptraukti, dušas, telefonas ir kiti patogumai. Per langą matau apačioj žmonių eilutė eina į mauzoliejų lankyt Leniną... Priešais matosi ir Kremliaus rūmai. Valgau viešbutyje; puikus maistas, puikus aptarnavimas.

Sekančią dieną jau repeticija. Susipažįstu su latvaite ir estaite. Jos apsistojusios savo konsulatuose. Latvaite užaina pas mane ir pamačiusi kaip gyvenu, prašo pakalbėti su Moisiejevu, kad ir jai leistų pas mane persikelti. Sutinka. Ji apsigyvena pas mane ir laisvalaikiu mudvi išlandžiojam visą Maskvą. Niekas netrukdo. Gavom leidimą specialioje krautuvėje apsipirkti. O ten tik gulbės pieno trūko...

Repeticijose visi dėvi specialias uniformas. Visi

labai draugiški ir paslaugūs. Jokių politinių kalbų ar užuominų. Pats Moisiejevas labai mandagus ir paslaugus. Neturiu pasiėmus gaidų ir tenka visas melodijas man dainuoti, o jis sutvarko gaidas ir orkestraciją. Supažindino kaip jie šokius renka, užrašo, tikrina ir panašiai.

Įeinant į Čaikovskio vardo teatrą, vestibulyje stovėjo sargybinis, ir aš kiekvieną kartą turėdavau jam duoti savo čemodanėlį patikrinti. Pavartęs uždarydavo pats. Tai vyko kiekvieną dieną.

Kiek vėliau susipažinau artimiau su viena balerina. Išėjus į gatvę, ji su savo vyru pakvietė mane užėiti pas juos. Jie gyveno pačioj pastogėj. „Čia mes vieni“ — pasakė — „Galim kalbėtis atvirai, niekas mūsų netikrins.“ Prie arbatos puoduko ilgai kalbėjomės. Prieš išeinant nežymiai kilstelėjau lovos uždangalą, o ten pliki šiaudai...

Gatvėje žmonės taip pat labai skurdžiai apsirengę. Važiuojant traukiniu, moterys čiupinėjo mano palto pamušalą, stebėdamos, kad tokia medžiaga — tai tik balinėms suknelėms. Krautuvėse prekių nėra, o mes viešbutyje valgėm kaip turtuoliai. Viešbutyje, važiuojant keltuvu, mudvi su latvaite stebėjom išsipuošusias ponias. Tai aukštų pareigūnų žmonos. Mudvi buvome gana gerai apsirengusios, tad jos į mus neatkreipė per daug dėmesio.

Vianas šokėjas man pasakojo, kad yra išleista 200 metų baletų istorija, kurioje paminėtas vienas lietuvis baletų šokėjas. Pavardė, rodos, Kėkštas. Jis šokęs baletą su geriausia balerina net pačiam carui. Ją bekilnojant ir darant piruetus, užsistojo ant vinies, kuri įlindo jam į kojos pirštą. Nežiūrint didelio skausmo, jis

toliau išpildė savo partiją iki pat galo.

Po 3 savaitių grįžau į Lietuvą atvežt tautinių drabužių. Negavau vyrų kelnėms medžiagos, tai parinkom užuolaidines medžiagas. Grįžusi dar tris savaites išbuva Maskvoje. Į mūsų pasirodymą nėjau. Neva apsimečiau susirgusia. Publikos, girdėjau, buvo pilnutėlė salė. Oželį bisavo. Tai buvo pirmas oželio pastatymas. Lietuvoje vis bijojau statyti, nes man atrodė gerokai stilizuotas, o ten Maskvoje tik stilizuotus ir temačiau. Be repeticijų per tą laiką, kurį praleidau Maskvoje, susitikau daug rusų inteligentų, buvo įdomūs ir „atviri“ pasikalbėjimai. Atsisveikinant Moisiejevas viešai pasakė, kad aš iš mūsų trijų pavergiau jų širdis. Kodėl aš? Nežinau... Žinau tik, kad nepatiko mano kolegėms. Moisiejevas mane asmeniškai ir išlydėjo. Padovanojo atminimui auksinę lėkšę ir prašė niekam neprasitarti.

Grįždama į Lietuvą stovėjau prie lango traukinyje ir stebėjau sniego „stepes“. Staiga pasibeldė į duris vienas rusų karys ir paklausė ar gali užėiti. „Aš jus ilgesnį laiką stebėjau“ — sako jis. „Jūs tokia liūdna. Kodėl?“ „Pavargus“ — atsakau jam. Jis klausia ką aš Maskvoje veikiau. Jis galvojęs, kad aš esanti smuikininkė ar balerina... Atsisveikinant jis padavė man popierėlį su telefono numeriu. Savo pavardės nepasakė, bet tik tiek, kad jis vienas atsakęs tą numerį. Prašė paskambinti, jei kas atsitiktų. Telefono numerį išmečiau, bet vėliau tai apgailėjau. Kai prasidėjo baisieji birželio išvežimai, pagalvojau, kad, galbūt, jis tai turėjo galvoje.

Vilniuje mano du darbai manęs laukė. Greitai išduokėjo iš galvos malonūs ir nemalonūs prisiminimai, nes vėl pasinėriau į kasdieninį darbą, galvodama, kad niekur nėra taip gerai, kaip namuose.



A. MAKŪNAITĖ

JAUNIMAS

KAIP MES KŪRĖME VILNIUJE

LIETUVIŠKĄ DRAMOS TEATRĄ

TEOFILIJA VAIČIŪNIENĖ

„Mes be Vilniaus nenurimsim! Senas Vilnius mūsų buvo — mūsų bus!“ Tiek metų visa Lietuva ilgesingai kartoją šiuos Petro Vaičiūno žodžius.

Ir koks džiaugsmas visiems: gražuolis Vilnius pagaliau ir vėl Lietuvos sostinė! Lietuvis dabar jam viską atiduos, ką tik jis turi gražaus, didaus ir kilnaus.

Esant Lietuvoje tokiai nuotaikai, ir mes, teatro darbuotojai, nerimom, kad tik greičiau suskambėtų Vilniaus teatro scenoje širdį ir protą jaudinantis lietuviškas žodis. Tam dideliame meno žygiui susibūrė Kauno dramos teatre vadinamas Jaunųjų kolektyvas, į kurį ir aš, „senė“, garbingai patekau. Šio naujo kolektyvo vadovu ir režisierium buvo paskirtas Romualdas Juknevičius.

Ir štai 1940 metais rugpjūčio mėnesį visas jaunas dramos kolektyvas patraukė į Vilnių. Įsikūrėm teatre, kuris lenkų ponų buvo nežmoniškai apleistas. Matyti, dvidešimt metų neremontuotas ir nešluotas, palubėse — tikra vorų karalystė. R. Juknevičius pasirodė ne tik geras meno vadovas, bet ir sumanus šeimininkas, puikus organizatorius. Jis organizavo teatro patalpų valymui talkas. Ir prasidėjo darbas ne iš pareigos, bet pilnas entuziasmo. Visas mūsų kolektyvas, pradedant teatro vadovu, baigiant durininku, nepaliovė dienomis naktimis kūrybiškai degti ir dirbti, kad tik deramai pasiruoštų teatro atidarymui. Mes, moterys, valėm langus, duris, dažėm kėdes, grindis. Kai pasibaigė visi remontai, išvalytos paskutinės šiukšlės, teatras, rodos, atgijo,

atjaunėjo, nusimetęs nuo savęs per beveik dvidešimt metų susikaupusį šlamštą.

Nežiūrint didelių remonto darbų, valymų, teatre kūrybinis darbas virė virė. Jeigu nebūdavo galimybės repetuoti dieną, mes repetuodavome vakarais, naktimis. Reikėjo ruošti teatro atidarymui. Atidarius reikėjo turėti ką vaidinti. O mes atsivežėm tik vieną kitą paruoštą veikalą: K. Inčiūros „Vincą Kudirką“, J. Petrulio „Prieš srovę“, M. Panjolio „Topazą“. R. Juknevičius per tą laiką pastatė dar G. Hauptmano

T. VAIČIŪNIENĖ

1935



„Prieš saulėlydį”.

Po poros mėnesių sunkaus ir įtempto darbo, 1940 m. spalio šeštąją dieną, oficialiai ir labai iškilmingai buvo atidarytas Vilniaus dramos teatras. Po oficialios dalies atlikome B. Sruogos specialiai tai progai parašytą montažą-kantatą „Lietuvos keliu”. Nei R. Juknevičius, nei aktoriai nepasigailėjo savo jėgų ir širdies, kad perteiktų B. Sruogos kantatoje atkurtus sunkius ir vingiuotus lietuvių tautos kelius. O vakare įvyko H. Hejermanso „Vilties” premjera. Tai buvo pati įspūdingiausia diena mano gyvenime.

Po premjeros, kaip ir dera tokiais atvejais, įvyko

didelis balius. Buvo pasakyta daug gražių, turiningų kalbų, nuoširdžių sveikinimų, gerų linkėjimų. Visi džiaugėmės, kad toks istorinis, reikšmingas įvykis galų gale vyksta Vilniuje. Paskui prasidėjo tikroji linksmoji dalis. Šokom, dainavom iki aušros. Paryčiais moterys išsiskirstė po namus, o vyrai, kaip liaudies dainoje sakoma, tris dienas, tris naktis keleliu jojo, ketvirtą naktelę girioj nakvojo...

Užbaigęs pirmos premjeros linksmąją dalį, R. Juknevičius atėjo į teatrą, nešinas nauju, jau paruoštu statyti, veikalu, ir prasidėjo mūsų teatro antras kūrybinis etapas...

AKTORĖS T. VAIČIŪNIENĖS KŪRYBOS VAKARAS MOKSLININKŲ NAMUOSE — VERKIŲ RŪMUOSE



SKEVELDROS

AURELIJA BALAŠAITIENĖ



A. JABLONSKIENĖ

KILIMAS

Tokių vestuvių, kaip Margaritos šalčiūtės ir Stepono Plaškevičiaus, plačioji apylinkė neatsimena. Jau nuo pat vidudienio į šventorių rinkosi smalsuoliai, užimdami geriausias vietas šalia akmeninės tvoros, kad, reikalui esant, galėtų ir ja pasinaudoti, jei nepavyktų nuotakos ir visos svitos pamatyti pro svečių galvas. Nežiūrint to, kad dar pavasaris neištūmė žiemos, saulė beveik kaitriai spindėjo danguje, tirpydama sniego krūvas ir nuo stogų nukarusius varvekliaus. Oras buvo ramus, jokio vėjelio, tik garsiai skambėjo varpai, o gatvės grindinyje kartas nuo karto pasigirsdavo arklių pasagos.

Pradėjus svečiams rinktis, apskrities viršininkas su savo seseria atpūškavo nauju, žvilgančiu, juodu automobiliu, kurį išdidžiai pastatė ties pat šventoriaus vartais. Veterinarijos daktaras, jaunas ir šaunus, ką tik pradėjęs savo praktiką, nesidrovėjo atūžti ant motociklo su priekaba, kurioje sėdėjo jaunutė pradžios mokyklos mokytoja, taip pat gavusi kvietimą į vestuves. Atrodė, kad visa apskritis, visa apylinkė dalyvavo Sangailių šeimos šventėje. O tie, kurie nebuvo kviesti, norėjo nors savo buvimu jauniesiems išreikšti linkėjimus. Čia maišėsi ir senasis smuklininkas Šmulevičius su savo apvalia Sara, ir miestelio kirpėjas su dviem paaugliais, našlaičiais, palaidojusiais savo motiną prieš pat Kalėdas. Samdiniai, amatininkai, prekybininkai ir visi, kurie tik pajudėti galėjo, spietėsi šventoriuje, stebėdami atvykstančius svečius, komentuodami jų išvaizdą, girdami arklius, peikdami nerūpestingus vežėjus. Minia, klegėjo, kol pagaliau pasirodė visiems gerai pažįstamas Sangailių fajetonas. Jame sėdėjo jaunoji su savo tėvais ir abiem Plaškevičiais. Visi stebėjosi daktarės Elenos išvaizda, žinodami, kad jau už keletos

mėnesių visų mėgiama ir populiari daktarė tapsianti motina. Išdidus ūkvedys, mojuodamas botagu, staigiai sustabdė arklius, patraukdamas tvirtai vadeles. Juodasis bėris net pasagomis už grindinio kabinosi. Pirmasis išlipo Anicetas Plaškevičius, paduodamas ranką jaunajai, kurios vestuvinį apdarą dengė tamsūs kailiniai. Graži buvo Margarita, paraudusiais veidais, iš po baltų mezginių kaktoje pasisklaidžiusiomis šilkinėmis garbanomis, raudonomis, kaip žemuogės, lūpomis. Juodu sekė Pranas Šalčius, už parankės vesdamas daktarę Eleną ir savo žmoną, pasipuošusią nauja, šviesia, smėlio spalvos skrybėlaite. Netrukus atsekė ir kitas fajetonas, iš kurio iššoko jaunas Steponas, lydimas Ramanauskų. Visi pastebėjo, kad senoji Ramanauskienė neatrodė gerai; jos veidai buvo pageltę, o šviesios akys rodė nuovargio žymes.

— Ale kad ji atrodo kaip ligonis, — šnibždėjo moterys.

— Ir duktė daktarka nieko padaryti negali, — pritarė kiti.

Trečiame fajetone buvo būrys jaunų žmonių — tai Stepono ir Margaritos studijų draugai, kaimynų jaunimas, pamergės ir pabroliai. Toliau sekė dar daugiau svečių ir vestuvinės svitos dalyvių.

Parapijos maršalka, stovėdamas bažnyčios tarpdury, laikydamas savo valdžios simbolinę lazda, praleidinėjo svečius, o po to, išdidžiai mostelėjęs lazda, davė ženklą, kad dabar jau ir nekviesti žiūrovai gali į bažnyčią eiti. Prasidėjo susigrūdimas, kurį energingasis Statkus, per daugelį metų patyręs tvarkyti spūstis atlaidų ir procesijų metu, sumaniai sutvarkė, palikdamas nemažą būrį už durų.



VAZOS

Sugaudė vargonai ir prie altoriaus prisiartinio jaunoji, lydimą savo tėvo ir būsimo uošvio. Juodu sekė mažas berniukas ir mažytė mergaitė, Plaškevičių kaimynų vaikai, nešdami aksominės pagalvėles, ant kurių žvilgėjo du auksiniai žiedai. Šešios poros pabrolių su pamergėmis lydėjo iškilmingą procesiją. Steponas, lydimas Elenos, prisiartinio prie nuotakos ir, paspaudęs savo tėvo ranką, apkabinęs Eleną, suėmė nuotaką už parankės ir prisiartinio prie altoriaus. Margaritos veidas spindėjo nepaprastos laimės išraiška, o Steponas negalėjo atitraukti akių nuo savo nuotakos.

Degė žvakės, kvepėjo smilkalai, giedojo choras, gaudė vargonai. Pagaliau du jauni žmonės, lydimi didelės minios, žengė pirmuosius žingsnius bendro gyvenimo angoje. Tuo tarpu Margaritos tėvai, Ramanauskai ir Plaškevičiai nuskubėjo Sangailių link, kur, pagal seną tradiciją, jaunuosius reikėjo sutikti su duona, druska ir vynu.

Kai jaunieji privažiavo Sangailių dvaro priekines duris, jau salione buvo susirinkusi dalis svečių, o viename šone, pasislėpę už aukštų palmių vazonų, tam tikslui atgabentų iš daržininkystės, muzikantai ruošėsi vestuviniam maršui. Tarpdury stovėjo Elena, ponია Šalčiuvienė, Anicetas ir Šalčius. Elena laikė sidabrinį padėklą su lėkštutėmis, ant kurių gulėjo riekutė juodos duonos šalia sidabrinės druskinės. Anicetas laikė dvi aukštas taures, pripildytas vyno. Kai jaunieji prisiartinio prie durų, Elena prabilo:

— Tebūnie palaimos kupinos visos jūsų gyvenimo dienos ir kasdieninė duona tebūnie jums skalsi. Dalinkitės bendra rieke, ją padažę į druską, kad atmintumėte, jog ir didžiausios meilės šviesoje gyvenimas paberia ašarų.

Jauniesiems atsikandus duonos, prisiartinio Anicetas.

— Šitose taurėse esantis vynas te nuplauna gyvenimo druską ir nušviečia jūsų dienas viltimi, džiaugsmu ir sveikata. Iki dugno, mano vaikai!

Margarita ir Steponas, išlenkę taures, jas perdavė Šalčiams, kurie tęsė tolimesnes jaunavedžių sutikimo ceremonijas.

— Dabar visi prisipildykite taures. Gersime už jaunuosius, — kiek nedrąsiai davė komandą Šalčius. Pasi-girdo atkimšamų šampano butelių sproginėjimas, o patarnautojos ant didžiulių padėklų dėjo taures ir jas išnešiojo svečiams. Netrukus visi, įskaitant net ir senąją Pranutę, stovėjo su taurėmis rankose.

— Ilgiausių metų! — jau drąsiau šūktelėjo Šalčius. Pritariant orkestrui, galingai suskambėjo tradicinė daina. Ramiai stovinčios aukštuose vazonuose palmės sujudėjo ir suvirpo tinklinės užuolaidos, pro kurias saulė skleidė savo spindulius, apšviesdama svečius auksinių spindulių šilkais.

Ilgas stalas tiesėsi per visą valgomąją ir koridorių iki pat didžiojo saliono sienos. Vestibiulio centre stovėjo maža be atlošo kėdutė. Elena, paėmusi nuotaką už rankos, jos gėlių puokštę padavusi poniai Šalčiuvienei, pakvietė vyriausią pamergę sakydama:

— Dabar, Margarita, palydi savo jaunas dieneles ir savo vainikėlį turi perleisti kitoms. Atsisveikink su visais, kurie iki šios dienos lydėjo tavo gyvenimą. Esi ištekėjusi moteris, ir tavo gyvenimas dabar bus su tavo vyru.

Jolita, Margaritos studijų kolegė ir kaimynė, nusegė mirtų vainikėlį ir jį padavė savo jaunesnei draugei. Margarita, matomai susijaudinusi, pasikėlė nuo kėdutės, prisiartinio prie savo motinos ir pabučiavo jos

abi rankas ir veidą. Ponia Šalčiuvienė, bandydama sulaukyti besiveržiančias ašaras, nuėmė nuo dukters galvos veliumą ir vietoj jo užmetė baltą lino nuometą. Margarita taip pat jautriai atsisveikino su savo tėvu. Pagaliau jai buvo sugrąžinta gėlių puokštė ir leista sugrįžti į savo vietą ant kėdutės. Jaunimas užtraukė „Dar, dar, bernužėli, dar ne tavo valia...“ Baigus dainuoti, svečiai buvo pakviesti užimti vietas prie stalo. Klebonas, nusišluostęs akinius į baltą nosinę, pradėjo palaiminimą:

— Tau, Visagalis Dieve, iš kurio rankų semiamės savo kūnui maistą ir savo dvasiai stiprybę, pavedame Margaritos ir Stepono laimės ir džiaugsmo šventę. Te jų ateityje išlieka gyvos ir jų, ir mūsų visos tautos svajonės, kad, laisvėje gimę, laisvėje gyventų ir savo šeimą su Tavo palaima kurtų Tavo garbei ir visos tautos gerovei. Laimink, Dieve, šią puotą ir saugok mūsų tėvynę Lietuvą nuo nelaimių, kurios grasina paliesti mus karo šmėklos ugnimi.

Baigęs savo trumpą kalbą, padaręs kryžiaus ženklą ties stalu, jis atsisėdo. Vestuvių pokylio dalyviai užėmę vietas, paveikti klebono kalbos, sėdėjo susimąstę. Svečių tarpe prie stalo sėdėjo lenkai, pašnibždomis klausydami kaimynės vertimo. Anicetas Plaškevičius, peržvelgęs stalą, nukreipęs žvilgsnį į jau-

navedžius, atsistojo ir prabilo:

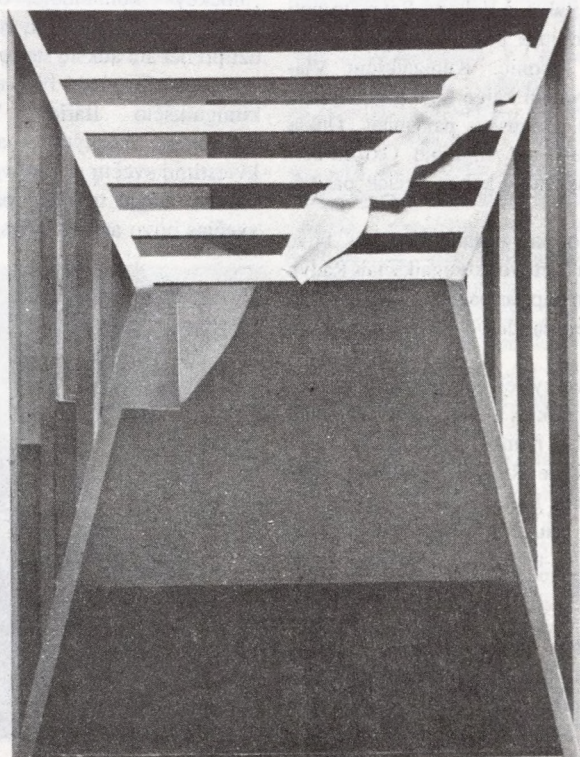
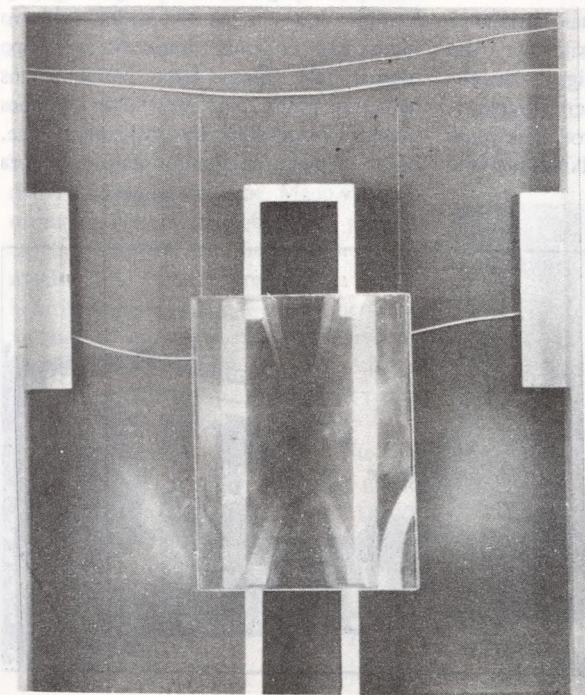
— Gerbiamieji! Pradėję šią mūsų šeimos džiaugsmo šventę rimties ženkle, leiskite man savo žmonos ir mūsų naujų giminačių, ponų Šalčių iš Kauno, vardu pasveikinti jus visus, mūsų džiaugsmo dalininkus ir liudininkus. Šiandieną, mūsų maldomis ir linkėjimais palaiminti, du jauni žmonės žengia pirmuosius žingsnius į bendrą gyvenimą. Jei tų jaunų žmonių gyvenimas iki šiol slinko ramia vaga mūsų laisvoje tėvynėje, tai pagrindinis linkėjimas šiuo metu yra, kad ir toliau jų ateitis, ir mūsų visų rytojus klestėtų laisvės šviesoje. Gyvendami laisvėje, turime progą padėti ir tiems, kurie yra jos netekę. — Čia jo žvilgsnis pakrypo į lenkų pusę. — Branginkime laisvę ir būkime jos verti. Su tais linkėjimais sveikinu jus, mano mieli vaikai — Steponai ir Margarita. Tebūnie jūsų dienos šviesios, jūsų širdys laimingos ir jūsų gyvenimo keliai tiesūs. Siūlau pirmą tostą už jaunavedžius.

Ir taip prasidėjo iškilmingas ir linksmas pokylis.

Dar ilgai apylinkėje tos vestuvės buvo komentuojamos, pradedant nuo nuotakos pasakiškai gražių vestuvinių drabužių iki pokylio ilgo valgių ir gėrimų sąrašo, triukšmingos muzikos ir įtakingų svečių. Tik daugelis stebėjosi, kad jaunavedžiai nesirengė į medaus mėnesio kelionę, o liko Sangailiuose.

KOMPOZICIJA

M. ROŽINSKAITĖ



IŠ PRAEJUSIŲ LAIKŲ

1886-1919

METŲ PRISIMINIMAI

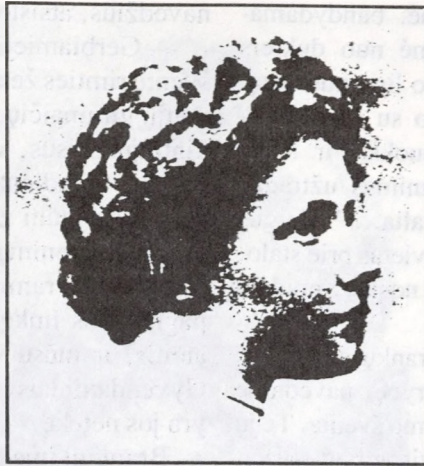
Rusijos kunigaikštienė Lidija Vasilčikov, gim. Viazemski, savo 1886 — 1919 metų prisiminimuose aprašo ir Lietuvą, ypač Kauną ir Jurbarką, kur gyveno ir karo metu dirbo.

Ji buvo kilusi iš pažangių kunigaikščių Viazemski šeimos, jų giminės šaknys siekia net 9 amžiaus Rusijos žemių valdytojų Rurik. Jie buvo liberalių įsitikinimų, išsilavinę ir aukštos kultūros žmonės. Iki 19 a. pagrindinis aristokratijos išsimokslinimas ir užsiėmimas ribojosi tik kariška karjera, pensijonatu ir saloninėm pramogom. Nežiūrint Aleksandro II žemės reformų ir Vakarų Europoje kylančios industrijos, naujos idėjos į Rusiją ėjo labai lėtai, nes visada būdavo pasipriešinimų iš aukštuomenės ir provoslavų dvasiškosios visom naujovėm, reformom ir įtakai iš Vakarų. Bet po truputį ir tuose luomuose pradėjo atsirasti kitaip galvojančių žmonių. Kunigaikščio Viazemski visi vaikai baigė gimnazijas ir universitetus su geriausiais pažymiais. Dukrė Lidija studijavo net Anglijoje, Oxford universitete, kas anais laikais rečiau pasitaikydavo.

Lidijos motina, grafitė Lavašov, buvo gimininga su Lietuvos kunigaikščiais Radvilom. Ji turėjo stiprias pažiūras į gyvenimą ir į vaikų auklėjimą, darydama jiems teigiamą įtaką.

Nuo pat vaikystės Lidija turėjo svetimą įtaką iš savo auklės anglės, kuri išaugino ir jos motiną, bet nemokėjo nei žodžio rusiškai. 18 amžiuje Rusijoje pasireiškė stipri įtaka prancūzų kultūros, o 19 amžiuje — anglų. Čia daug prisidėjo prancūziškos guvermantės, ir angliškos „nannies“, nors pagrinde visi išlaikydavo savo rusišką prigimtį.

1906 metais Lidija studijavo Oxforde, Anglijoje, politinius ir socialinius mokslus. Klausant bendrų paskaitų su vyrais studentais „New College“ salėje, moterys būtinai



Lidija jaunystėje

turėjo sėdėti tik jom skirtose vietose ant paaugstinimo, salės gale: „dėl mažo moterų skaičiaus arba kad geriau būtų stebimos, kad netrukdytų paskaitų...“ Vieną kartą ji pavėlavo ir atsisėdo prie vyrų, kurie nieko prieš tai neturėjo, bet tokiau „nusikaltimu“ labai pasipiktino kitos studentės. Prie bendros tvarkos priklausė ir nuolatinė „chaperon“, kuri studentes visur lydėdavo, net — ir piknikuose, aišku, kur būdavo vyrų. Augustiom rytų platybėse, toks varžymas Rusijos mergaitėm atrodė labai keistas. Bet iš kitos pusės buvo labai kultivuojamas sportas; Lidija žaidė net „hockey“ komandoje, o gaisro pratimų metu visom studentėm reikėdavo laiptais užlipti net ant aukštų stogų.

Lidija Viazemski 1909 metais ištekojo už kunigaikščio Ilarion Vasilčikov. Po iškilmingų bažnytinių apeigų, daugelis kviestinių svečių atvyko vaišėm į jaunosios namus. Pagal to laiko paprotį kiekvienas svečias buvo apdovanotas šilkininiu maišeliu

papuoštu jaunųjų inicialais ir pripildytu saldumynais. Svečiai buvo pavaišinti šampanu, šiltu šokoladu ir pyragaičiais. Vestuvinėse vaišėse dalyvavo tik šeimos nariai, giminės ir artimi draugai.

Už kelių mėnesių po vestuvių, Vasilčikov buvo paskirtas Kauno gubernijos dvarininku atstovu. Nuo to laiko jie gyveno šeimos dvare Jurbarko ir Kaune. Lidija šią kelionę į naują gyvenvietę aprašė savo prisiminimuose.

...„Po vestuvių pusryčių mes sulipome į naktinį Kauno, tuolaikinio provincijos — po 1918 — nepriklausomos Lietuvos miesto, traukinį. Iš Kauno važiuojame garlaiviu Nemunu į netoli Rytprūsių sienos esantį mano vyro dvarą Jurbarką. Nemunas yra plati upė ir kai kuriose vietose sekla, vasaros metu garlaiviai susidurdavo su audringais sukuriomis ir užvažiuodavo ant seklių. Miškuotos pakrantės atrodė melancholiškos, bet drauge ir labai spalvingos. Ant aukštumų matėsi kaimai su baltuojančiom bažnyčiom, nuo kurių atsivėrė platus akiratis į aplinką. Todėl 1914-18 metų kare daug aukštesnių bokštų buvo nugriauti. Man parodė nedidelę bažnyčią, kurios altoriui panaudotas akmuo iš pagonybės laikų. Mes praplaukėme pro apgriuvusią Raudonės pilį. Neperseniausiai čia atsitiko keista nelaimė. Rugiapjūtės metu keli darbininkai atsigulė poilsiui prie apgriuvusio pilies bokšto. Kai atsibudo, pastebėjo, kad vieno trūksta. Tik po trijų dienų, begrėbiant šiaudus, rado žemėje skylę, į kurią nulėidę laiptus dviejų aukštų gylyje surado išalkusį, bet nesužeistą darbininką. Pradėjus kasinėti, paaiškėjo, kad tai buvo viduramžių požemiai, kurie ėjo žemyn po upe ir jais galima buvo pasiekti kitos Nemuno pusės pakrantes. Pakelėje mes matėme piliakalnių: lietuviški nėra tokie, kaip — pietryčių Rusijos dalyse, jie yra



Dvaro rūmai Jurbarko

keturkampiai ir nebuvo naudojami grabvietėm, bet — kaip apsigynimo vietovės 5 ar 6 amžiuje. Mano vyras vėliau dalyvavo archeologiniuose kasinėjimuose, kuriuose buvo randama ne tik iečių galų ir senų monetų, bet ir segių, kurios savo ornamentika panašėjo į graikiškas. Visą garlaivį išsiuomoti tik sau, kaip mes vėliau darydavome ekskursijom su vaikais, turi savo privalumų bet iš patyrimo atrodo, kad eiliniam keleiviui kelionė yra daug įdomesnė.

Mažuose miesteliuose, o ypač kur būdavo prekyvietės ir turgai, aštuoniasdešimt procentų gyventojų sudarydavo žydai. Prie kiekvieno garlaivio sustojimo kildavo didžiausias triukšmas, jei kas nors iš keliautojų laiku nepasirodydavo. Tada garlais sulėtindavo greitį, kad pavėlavę keleiviai galėtų laiveliu pasivyti, palydimi garsių šauksmų nuo kranto...

Sutikimas mūsų jaunavedžių Jurbarko buvo labai įspūdingas. Kol mes praėjome girlandom išpuoštus vartus, išklausėm prakalbų, buvome apdovanoti gėlių puokštėm ir pasveikinti su druska ir duona, lauke jau visai sutemo. Mes buvome palydėti į mažą stačiatikių bažnytelę kur įvyko padėkos pamaldos. Tada su degančiais deglais mus palydėjo į namus. Dvaro valdytojui vokiečiui, turėjome būti dėkingi už šias jo sugalvotas iškilmes, kurios priminė sceną iš operos „Lohengrin“. Bet kai einant atgal į namus mums vaikai po kojom barsė gėles ir minia į mus spoksojo, mane apėmė toks nemalonus jausmas, ir pasijutau taip baisiai nepatogiai, kaip dar niekada savo gyvenime.

Pagrindinis pastatas mūsų rūmų buvo rusiško-empiro stiliuje, žalsvai — melsvas su baltom kolonom ir kupolu virš pagrindinės patalpos. Čia buvo 18 amžiaus prancūziška biblioteka, kurią įkūrė mano vyro ainė grafiė Protasov. Grafiė savo laiku buvo carienės Kotrynos vyriausia dvaro dama ir žinoma asmenybė. Mano vyro tėvų rūmuose Petrapilyje kabėjo jos portretas tapytas Angelikos Kauffmann (žinoma 18a. menininkė), kuriame grafiė yra apsupta keturių dukterėčių. Tai — mažos mergaitės, vienodom suknelėm, kurios skyrėsi tik spalva. Dukterėčia dėvinti geltoną suknelę ištekęjo už mano vyro prosenelio, ir į šeimą atnešė portretą ir biblioteką.

Kadangi mano vyro tėvai, ištekęjusi sesuo ir abu jaunesnieji broliai gyveno pagrindiniame rūmų pastate, mes gavome atskirą namą, kuris buvo įrengtas kaip angliškas kotedžis: su aukštu ir medžiu apmuštu gyvenamuoju kambariu, dideliu židiniu, su laiptais einančiais į galeriją, kur buvo miegamieji.

Kai aš, po daugelio metų, praėjus karui ir revoliucijai (Lietuvos valdžia Jurbarko dvarą nusavino) vėl pamačiau mūsų namą, jis buvo tuščias ir nykus. Kas mane daugiausiai sujaudino ir priminė anuos laikus, tai buvo mažos drelės su užraktu, kurias mes padarėme prieš dvidešimt metų, kad vaikai nenukristų žemyn...

Atvykus į Jurbarką man krito į akis, kad šioje — apylinkėje nebuvo kaimų. Dauguma lietuvių ūkininkų buvo pasiturintys, turėjo savo žemę, gerus arklius ir karves, namus supo vaisių sodai. Aš savo tėvui paminėjau tuos ūkius ir priduriau, kad pasigendū mūsų rūsiskų kaimų spalvingumo. Jis man atsakė, kad tai yra nevykusi pastaba, ir aš tai privalėčiau žinoti, nes tie kaimai kuriuos aš vadinu gyvais ir spalvingais yra tikra Rusijos pražūtis.

Kai Jurbarko dvaro žemes nusavino, jos buvo padalintos tarp buvusių dvaro darbininkų. Apylinkės turtingesni ūkininkai su tuo nenorėjo sutikti, ir tokias dalybas laikė pažeminimu. Pagal jų nuomonę jie jautėsi arčiau mūsų, nors mes buvome ir turtuoliai. Kai įvyko ginčai su dvaro administratorium vokiečiu, vienas supykęs ūkininkas pasakė: „Šiandien jūs esate čia, rytoj — kitur, bet kunigaikštis ir mes visada čia gyvensime.“ Kas lietė mano vyrą, — pranašystė neišsipildė. Bet tai rodė, kaip ūkininkai reagavo į viską kitaip, kai jiems patiem priklausė žemė. Taip atrodė realybėje įgyvendintos mano tėvo (Viazemski) ir Stolypin (buvęs caro ministras) idėjos ir siūlomos žemės reformos...”

Dvarininkijos atstovas, kuriuo buvo paskirtas kunigaikštis Ilarion Vasilčikov, palaikydavo tiesioginius ryšius su caro valdžia Petrapilyje, nors ir priklausė nuo gubernatoriaus. Dvarininkijos atstovai visada būdavo renkami vietinių dvarininkų, bet po 1863 metų sukilimo į Lietuvą ir Lenkiją — skirdavo caras.

Ilarion Vasilčikov buvo tinkamas tom pareigom, kadangi Jurbarko dvaras priklausė jo šeimai, jis gerai pažinojo kitus dvarininkus, kurių daugumą sudarė lenkai. Nors lenkai ir buvo slavai, bet jų iš Vakarų priimta religija ir patriotinis išdidumas juos izoliuodavo iš kitų slavų. I.V. buvo labai taktiškas ir visų mėgiamas. Tai buvo jo privalumai, nes reikėjo išlaikyti lygsvarą tarp rusų ir lenkų dvarininkų, ypač politinėse diskusijose.

Lidija Vasilčikov politinių temų labai nemėgo ir į jokiais kalbas neįsileisdavo. Bet kartą ir jai teko pasakyti savo nuomonę. Priėmimo metu paklausta kaimyno lenko: „Kaip patiko Vilnius?“, atsakė, kad „labai susižavėjo bažnyčiom, vienuolynais, rūmais ir paminklais.“ Visi pradėjo labai juoktis, nes tuo laiku Vilniuje tebuvo du paminklai: carienei Kotrynai ir Muravjovui...

Lidija Vasilčikov savo jaunystę praleido tėvų dvaruose arba studijuodama — Petrapilyje ir Oxford. Jai niekada neteko gyventi mažame mieste, o Kaunas tuo metu buvo tik mažas provincinis miestas. Ji dažnai prisimindavo garsiąją Gogolio komediją „Revizorius“, kur buvo pajuokiami provincijos valdininkai. Su panašiom situacijom jai tekdavo susidurti ir Kaune. Nors miesto damos krinolinų jau nebedėvėjo, bet gyvenimo eiga mažai pasikeitė. Nežiūrint to, kad čia gyveno ne mažai aukštų karininkų šeimos, pagrindinę miesto diduomenę sudarė miesčioniškoji valdininkija ir šeimos. Jų visas gyvenimas sukosi apie „paskutines naujienas“ ir pramogas. Dažnai besisvečiuojantis L.V. brolis žavėjosi tuo „tikru gyvenimišku spektakliu“, kurio negalėtų atlikti net geriausi pasaulio teatrai. Savo atsiminimuose ji niekur nemini lietuviškų pavardžių, nes to laiko miesčionių sudarė rusų atsiųsti valdininkai ir sulenkėję vietiniai miesto gyventojai.

Pirmoji to laiko Kauno dama buvo Veriovin, gubernatoriaus žmona. Ji turėjo didelę šeimą, buvo labai energinga, simpatinga ir populiari moteris. Ji pasižymėjo labdaringa veikla ir kalinių globa; skatino naujų amatų apmokymą kaliniams ir rūpinosi kalinių vaikų mokyklos išlaikymu. Tam tikslui buvo įsteigtas kalėjų globos

Die Memoiren der Fürstin Lydia Wassiltschikow 1886–1919



komitetas, kuriam vadovavo ponis Veriovin, jos padėjėja buvo L.V. Įdomi buvo to laiko gydytojų ir psichologų galvosena, kad moteris-kalinė privalėjo tik labai sunkiai dirbti, kad nuvargusios galėtų „gerai“ išsimiegoti. Įvairūs rankų darbai moterims kaip siuvinimas, siuvinėjimas, mezgimas ir t.t. buvo griežtai uždrausti, kad kalinės negalėtų per daug kalbėti...

Pasikeitus gubernatoriui, sekantis buvo našlys Grjosev, ir visos gubernatoriaus žmonos pareigos teko Lidijai Vasilčikov, kuri pagal rangą buvo sekanti. Ji perėmė Raudonojo Kryžiaus komiteto pirmininkės pareigas, kuriose dirbo iki 1919 m.

Lidija Vasilčikov pasižymėjo dideliu pareigingumu, disciplina, energija ir administraciniu talentu. Raudonojo Kryžiaus ligoninėje Kaune buvo pagerintas medicininis aptarnavimas ir pakeltas mokslo lygis R.K. seserų paruošimo mokykloje. Vyniausios gail. sesers pareigas ėjo amerikiečių kilmės E. Smimov su kuria L.V. visada kalbėdavo angliškai. Buvo paruošti net naujos ligoninės statybos planai, bet karas tai sutrukdė. Kauno R.K. ligoninė buvo viena iš geriausių, ir susilaukė daug pagyrų iš besilankančios carienės Aleksandros. Laike karo ją pavertė karo lauko ligonine, kur ir toliau buvo išlaikomas aukštas lygis.

L.V. palaikė labai gerus ryšius su stačiatikių vyskupais: Vilniaus-Tichon (kuris 1917 m. pasidarė visos Rusijos patriarchu ir vėliau mirė kankinio mirtimi) ir Kauno — Elevfery, kurio žinioje buvo ir Pažaislio vienuolynas. Kadangi ten gyveno labai mažai stačiatikių vienuolių, tai L.V. prašė, kad dalį pastatų perleistų Raudonajam Kryžiui Vyskupas Elevfery, pasipiktino tokiais prašymais. Taip pat jo nuomone R.K. pirminko kėdėje turėjo sėdėti vyrai...Nuo to laiko jų santykiai labai pablogėjo. Vyskupas Tichon buvo aukštos kultūros žmogus, gyvenęs Amerikoje, gerai kalbėjo angliškai ir turėjo didelį humoro supratimą. Jis dažnai atvykdavo į Vasilčikovų dvarą Jurbarko, kur įdomiai praleisdavo laiką.

L.V. turėjo daug pažinčių ir katalikų bažnytinėje hierarchijoje. Ji lankydavo savo giminaitę Bichette Radziwill Romoje, kur tekdavo dalyvauti diplomatinuose priėmimuose Vatikane ir sutikti aukšto rango dvasiškiaus.

1914 metais vasarą Vasilčikovai praleido Jurbarko dvare. Nors karas dar nebuvo prasidėjęs, bet padėtis jautėsi labai įtempta. Todėl buvo supakuota visa 18 amžiaus prancūziška biblioteka, paveikslai, meno kūriniai ir išsiųsti į tėvų dvarą Levašov. Taip pat buvo išvežti veisliniai arkliai ir kiti gyvuliai.

Visi vertingesni daiktai buvo išvežti ir iš gyvenamo namo Kaune. L.V. buvo šalta protaujanti moteris ir nepasiduodavo panikai. Ji sakydavo: „Man visada buvo gėda pavojaus atveju pabėgti“.

Tuo laiku L.V. sulaukė trečio kūdikio, bet už poros mėnesių, palikusi visus vaikus tėvų globoje, ji vėl buvo Kaune, kuris per trumpą laiką iš ramaus miestelio pavirto į militarinį centrą. Daug įstaigų buvo išvakuotų į rytus, o patalpos paimtos ligoninėm ir kariuomenei. Raudonojo Kryžiaus darbas plėtėsi, nes reikėjo rūpintis ne tik savo ligoninėm, bet ir parūpinti pakankamai slaugymo personalo kariuomenei. Tam trūko lėšų, kurių dalis ateidavo aukų pavidale. Aukotojų tarpe buvo net grafas Tiškevičius, kuris buvo labai nusistatęs prieš rusus. Taip pat aukėjo ir katalikų kunigas, nes gailestingų seserų darbotvarkė pagal L.V. nurodymus buvo taip sutvarkyta, kad katalikės galėtų laiku nueiti į bažnyčią mišiom.

Laikė karo į Raudonojo Kryžiaus darbuotojų eiles įsijungė daug išsimokslinusių moterų, kurios paruoštos slaugymo profesijai sąžiningai savo pareigas ėjo iki karo pabaigos. L.V. rūpinosi ne tik Kauno, bet ir aplinkinių karo ligoninių personalu, kur dirbo nemažai jos senų pažįstamų iš aukštuomenės ar kariškių rango moterų. Jos su dideliu pasiaukojimu atliko nelengvą to laiko darbą, kuris palyginant su šių laikų karine pažanga dar buvo pilnas patriotiškos romantikos.

Jurbarko miestelis karo metu dažnai ėjo iš rankų į rankas. 1915 metais vokiečių kariuomenės daliniai, patikrinę pagrindinius Jurbarko dvaro rūmus, kad nieko nebūtų viduje, pripylė benzino ir padegė. Liko tik šoniniai pastatai. Vasilčikovai šią žinią gavo iš Švedijos, kad rūmai buvo padegti iš keršto, nes L.V. kariškis brolis liepė sudeginti kelis namus Klaipėdoje. Tikrumoje

Kauno „konkė“ senais laikais



L.V. brolis tuo laiku buvo Rusijoje, todėl ir liko neišaiškinta, kodėl rūmus sudegino.

1915 metais R.K. Kauno karo ligoninė buvo perkelta į Rygą. Persikėlusi į Latviją, Lidija Vasilčikov tuoj pastebėjo skirtumą tarp latvių ir lietuvių: „Įsikūrus įvairiom mūsų karo ligoninėm Livlande (kaip ta sritis tuo laiku buvo vadinama) aš turėjau galimybę iš arčiau stebėti latvius kaimiečius. Jie man pasirodė atstumiantys ir labai nesimpatiški, palyginant su lietuviais kaimiečiais, tai man atrodė labai keista, nes latviai ir lietuviai yra giminingi. Mūsų ligoninės personalas, ypač slaugytojai, kurie patys buvo rusai kaimiečiai, latvių labai nemėgo, kuriuos vadino „klastinga gauja“, kokių dar jiems neteko sutikti. Revoliucijos pradžioje jie sudarė „latvių dalinius“, kurie kovojo nugalintį bolševikų pirmose eilėse. Taip pat jie buvo pirmieji, kurie savo sadištiu žiaurumu pasižymėjo kaip „čekistai“ pirmoje sovietinėje slaptosios policijoje ir atlikdavo žiauriausius veiksmus, kuriems neatsirasdavo kitų savanorių...“

L.V. ilgesnį laiką gyvenusi ir dirbusi Lietuvoje susidarė vaizdą, kad čia luomų padėtis buvo kiek geresnė, negu Latvijoje ir Estijoje, kur vokiškos kilmės aristokratija pataikavo rusams. Lietuvos dvarininkijos daugumą sudarė lenkai, kurie buvo nusistatę prieš rusus, todėl ir išsilaisvinimo idėjos čia turėjo daugiau galimybių.

Lidija Vasilčikov visada rašė smulkų dienoraštį. Jos nuomone, brangiausias rusų turtas yra jų prisiminimai, kurie per amžius buvo slopinami ir sistematingai naikinami.

„Verschwundenes Russland“ — Die Memoiren der Fuerstin Lydia Wassiltschikow, 1886 — 1919; iš dienoraščių sudaryta knyga, kurią 1980 metais išleido duktė Tatiana Metternich.

N.K.

JAU PRAĖJO VIRŠ 50 METŲ...

NUO PIRMOSIOS VAIKŲ TAUTINIŲ ŠOKIŲ

GRUPĖS SUDARYMO...



RIMAS BAGDONAS

Berašydamas gyvenimo atsiminimus vaikams, galvojau plačiau parašyti apie savo dalyvavimą pirmoje vaikų tautinių šokių grupėje, bet vis atidėdavau. 1986 metais Toronte, „aušrokių“ suvažiavime (aš esu paskutiniosios 1944-ųjų metų laidos „Aušros“ berniukų gimnazijos abiturientas) iš mūsų senjoro Alg. Vokietaičio (1926 metų laidos) ir jo sesutės Gražinos Vokietaitės sužinojau, kad mano buvusi mokytoja Birutė Vokietaitė jau buvo mirusi... Netik kad ji buvo mūsų Panelė Mokytoja, bet ji sudarė pirmąją vaikų tautinių šokių grupę, kurioje aš šokau. Jau virš penkiasdešimties metų nuo to laiko praėjo, taigi čia noriu pasidalinti savo prisiminimais.

Jono Jablonskio pradžios mokyklos, Kaune, Žaliakalnyje, kai aš į ją įstojau, vedėju, jei dar pavarde teisingai prisimenu, buvo Jonikaitis. O mano mokytoja nuo pirmojo skyriaus buvo Birutė Vokietaitė. Aš pilnai sutinku su visais, šį svarbų gyvenimo žingsnį pradedančiais, kad jie savo mokytojus labai įvertina ir dar ilgai juos prisimena. Aš ir dabar esu dėkingas, kad mano pirmoji mokytoja buvo Birutė Vokietaitė. Aukšta, graži, rusvais plaukais, su šypsniu veide. Mes ją garbinome, ją didžiujomės, ją mylėjome. O ji visa savo širdimi buvo mokiniams atsidavusi. Ji mus į gerąją gyvenimo kryptį vedė. Muzikali, pianistė, fizinio lavinimosi reikšmę suprasdama, ji mus ruošė ne tik studijom, bet ir gyvenimui.

1935 metų rudenį, kai aš jau buvau ketvirtajame skyriuje, vien tik berniukų klasėje, vieną dieną mūsų mokytoja mus paklausė, ar kas nenorėtų šokti tautinių šokių? Mes nesupratome, ką tai reiškia. Ji mums paaiškino, kad nori sudaryti vaikų tautinių šokių grupę. Iš pradžių neatsirado jokių savanorių. Bet

tada aš su savo dviem geriausiais draugais, Antanu Stankevičiumi ir Alfonsu Vasiliausku, greitai pasitarę, nusprendėm pabandyti. Mes galvojome, kad tai bus tik berniukų grupė. Bet mums paaiškino, kad mes turėsime šokti su mergaitėmis. Tai mums lyg-ūpą numušė, bet dalyvauti sutikome.

Ir pirmoji vaikų tautinių šokių grupė buvo sudaryta. Šoko tik septynios poros. Kodėl? — tai aš ir dabar nežinau. Aš jau neprisimenu visų porų sąstato, tai yra, kas su kuo šoko. Bet pavardes dar žinau, nes ant nuotraukų tada buvau jas užrašęs. Mergaitės: Danutė Saladžiūtė, Genė Bagdonavičiūtė, Danutė Bernotaitė, Budrevičiūtė (jau vardo neprisimenu), Genė Chlystovaitė (mano pora), Salomėja Užupytė ir Birutė Gabriūnaitė. Berniukai: Kęstutis Stepšys, Vytautas Pulkauninkas (Pulkys), Genys (Vytautas, jei gerai primenu), Alfonsas Vasiliauskas, Antanas Stankevičius, Henrikas Vancevičius ir aš, Rimas Bagdonas.

Repeticijas pradėjome tą 1935 metų rudenį; muzika — mokytoja skambindavo pianinu. Mokėmės šokti toje salėje, antrame aukšte, jei ją dar kas prisimena. Susigyvenome. Sudarėme tvirtą branduolį. Kada mes pirmą kartą viešai pasirodėme, aš jau tikrai nebeprimenu. Bet tai buvo mūsų Jablonskio mokykloje, gal per Kalėdų vakarėlį, o gal ir kita proga. Paskui teko ir kitose mokyklose pasirodyti. Prisimenu, kad ir Kudirkos mokykloje, ten Trakų gatvėje, teko šokti.

Pradžioje neturėjome tikrų tautinių drabužių. Berniukai dėvėjome baltus marškinius, tamsias kelnes, bet tautines juostas per liemenius jau buvome susijusę. Mergaitėms buvo geriau, nes mamytės joms tautinius drabužius pasiuvo. Mes visada pradėdavome Suktiniu ir šokdavome, mano nuomone, pagrindinius tautinius šokius: tai buvo Kubilas, Kalvelis, Malūnėlis, Blezdingėlė ir Mikita. Šokant Malūnėlį, mes kartu ir dainuodavome „Zur, zur malūnėli,

Jaunieji šokėjai Rygoje 1936 m.; iš k.: A. Vasiliauskas, A. Stankevičius, D. Saladžiūtė. H. Vencevičius, Genys, S. Budrevičiūtė, R. Bagdonas, Braželis, G. Bagdonavičiūtė, O. Gabriūnaitė, S. Užupytė, G. Chlystovaitė, V. Pulkys.



šiaudų kūlių bernužėli, šiaudiniai ratai, stikliniai čebatai''. O Blezdingėlė šokdavome ir mergaitės, ir berniukai, (Kaip galėtų tik septynios mergaitės ją šokti?..)

Mikitą šokdavome tik keturiese. A. Stankevičius (Niunka, kaip ji mes vadindavome), A. Vasiliauskas (Alfa), H. Vancevičius (Venca) ir aš. Ir mes turėjome vieną taisyklę: — jei kas, Mikitą bešokdamas, lazda pajudindavo, tai turėdavo kitiems nupirti vieną „iriską''. O tada dvi „iriskos'' (taffy caramels) kainavo tik penki centai... Dideli pinigai...

Prieš mokslo metų pabaigą, 1936-ųjų metų pavasarį, mūsų mokytoja pranešė, kad važiuosime į Raudonojo Kryžiaus Jaunimo Kongresą, į Rygą, Latviją. Mes buvome lyg stabo ištikti... Į užsienį...

Kad kaip reikiant reprezentuotume Lietuvą, mums užsakė tautinius drabužius. Aš jau neprimenu tos siuvyklos pavadinimo, bet ji buvo Laisvės Alėjoje, netoli Trimito redakcijos, antrame aukšte. Berniukų drabužiai buvo šviesesnio ir tamsesnio lino spalvos margas audinys, o mergaitėms daugiau ryškių spalvų, bet ne taip margi, kaip dabar kartais matome. Kelis kartus reikėjo eiti prisimieruoti, mes net vienas iš kito šaipėmės, nes tai buvo kas tai naujo, nematyto.

Ir 1936 metų birželio antroje pusėje mes išvažiavome į Rygą. Palydėjo mus tėveliai, mamytės, sesutės ir broliukai. Kauno gelžkelio stotyje sėdome į traukinį, sušvilpė garvežys ir išvažiavome. Gerokai pavažiavus, mūsų mokytoja mums pasakė, kad tuo pačiu traukiniu važiuoja užsienio reikalų ministras S. Lozoraitis ir mus kviečia į vagoną — restoraną. Ten jis mums nupirko po didžiulę porciją ledų... Mes sėdėjome su ministru ir valgėme ledus, o pro langus bėgo Lietuvos vaizdai. Aš nežinau, ar kada skanesnių ledų esu valgęs...

Pravažiavę sieną, pasiekėme Rygą. Rygoje šokome kelis kartus. Ten buvo jaunimo atstovai iš kitų kraštų, visų jau nebeprimenu. Bet dalyvavo latviai, estai suomiai, švedai, prancūzai. Mes buvome patys jauniausi ir publikos labiausiai mėgiami.

Nebeprimenu, kuriame viešbutyje mes buvome apistoję. Visi berniukai miegojome viename kambaryje, o kitoje koridoriaus pusėje buvo dušai. Vieną dieną, grįžę į viešbutį, nubėgome išsimaudyti (o buvo tik šaltas vanduo...). Ir iš ten mes nuogi skersai koridorių perbėgome į savo kambarį. Gi tuo metu viena iš viešbučio tarnautojų pro šalį ėjo ir, paėmusi rankšluostį, mums gerų pipirų davė...

Po pasirodymų Rygoje, mus visus nuvežė į Jurmą, kurortą prie Rygos įlankos, kur



1936 m. birželio mėn. Rygoje šokėjų grupė su mokytoja Birute Vokietaityte; iš k. H. Vancevičius, Genys, Pulkys, A. Vasiliauskas, K. Stepšys, A. Stankevičius, R. Bagdonas.

teko pabūti prie pajūrio ir dar viename restorane (kurhause) pasirodyti.

Po to sugrįžome namo. Stotyje pasitiko mus tėveliai ir artimieji. Atsisveikinome su mūsų mokytoja, su šokėjais ir išsiskirstėme vasarai. Ta kelionė buvo lyg sapnas, bet kartu ir pasakiška realybė.

Mūsų grupė pagarsėjo. Buvome kviečiami pasirodyti. Teko ir „Trijų Milžinų“ salėje šokti. 1937 metais Lietuvoje viešėję amerikiečiai lietuviai broliai Motuzai, filmuodami Lietuvą, ir mūsų grupę nufilmavo. Kadangi filma buvo be balso, tai šokių melodijas mes patys šokėjai į atskirą balso juostelę įdainavome, ir ne tik įamžinome save filme, bet ir savo įdainuotas šokių melodijas. Tą filmą man teko dar kartą Kanadoje matyti ir su nostalgija širdyje save ir jaunystės draugus ekrane atpažinti.

Mūsų grupė pradėjo tuos pirmuosius žingsnius. Kiti sekė mūsų pėdomis. Jablonskio mokyklos šokėjai, dar prieš

Antrojo pasaulinio karo pradžią, buvo išvažiavę ir į Estiją, ir į Švediją. Ir nors jau buvo vyresniųjų tautinių šokių grupių, anksčiau pradėjusių šią šaką, nuo tos pirmosios mūsų Jablonskio mokyklos vaikų grupės tautiniai šokiai paplito ir tarp mokyklų, ir tarp jaunimo. Daug yra prisidėjusių prie tautinių šokių plėtimosi vaikų tarpe, bet aš turiu pabrėžti Panelės Mokytojos Birutės Vokietaitytės ypatingai didelį įnašą į to judėjimo pradžią.

Mes čia, Šiaurinėje Amerikoje, esame papratę filmuose matyti laimingą užbaigimą (happy ending). Bet mūsų grupė to nesulaukė. Mes sužinojome, kad mūsų mokytoja išvažiuoja į Grenoble, Prancūziją, toliau studijuoti... Visa mūsų grupė nuėjome į Kauno stotį ją išleisti. Kai traukinys pradėjo judėti, mes šalia jo dar bėgome. Ji buvo lange, mūsų akyse buvo ašaros... Ir mums neteko daugiau jos matyti... bet ji liko visada gyva mūsų širdyse.

PANAUDOJIMAS

LIETUVIŲ TAUTODAILĖS

KŪRYBAI

ALDONA VESELKIENĖ



Kultūrinių vertybių kūrimas ir puoselėjimas išreiškiamas rašytais dokumentais, muzikos gaidomis, dailės kūriniais, fotografijomis, filmais, vaizdajuostėmis. Kai kurias kultūros šakas galima tik užrašyti, kitas paveikslais atvaizduoti. Bet yra sukaupia žodžiai, muzika, judesiai, dailė. Šias sritis dokumentuoti yra filmavimas — filmas ir vaizdajuostė. Filmavimas vaizdajuostėje pastaraisiais metais yra žymiai paprastesnė ir ekonomiškė priemonė negu fotografavimas, piešimas — iliustracija arba aprašymas, jeigu atliekamas mėgėjų. Pati medžiaga videotape dviejų valandų ilgumo kainuoja apie 5-7 dol.

Fotografija, kuri yra tik apie šimtą metų senumo, daug pasitarnavo lietuvių liaudies meno užfiksavimui, ypatingai paskutiniu laiku, kai spalvota fotografija tobulėjo, tačiau tai yra momento eigos statiškas užfiksavimas, be judesio, be ypatingos nuotaikos.

Filmas jau perduoda judesį, nuotaiką. Galima pavaizduoti kūrybos eigą, parodyti techniką, ir gali būti mokymo priemonė. Jau 1938 m. brolių Motuzų buvo susuktas spalvotas filmas „Žydintis sodas“ Tamošaičių sodyboje Kaune, kur buvo parodyti visų apylinkių lietuvių tautiniai drabužiai paruošti Berlyno Pasaulinei parodai. Prieš keletą dešimtmečių mažesni 8 mm filmavimo aparatai buvo plačiai naudojami. Tačiau filmavimas yra brangokas ir reikalingas specialaus aparato rodymui, kas sudaro didelius nepatogumus.

Video aparatas šiuo metu yra pati geriausia priemonė įamžinti mūsų liaudies meną ir tautodailę. Video filmavimas kasmet darosi

paprastesnis, mechaniškai ir techniškai mažiau sudėtingas. Aparatai lengvesni ir net pigesni. Tautodailės gamintojai galės video pagalba dokumentuoti savo ir kitų dailės darbus. Darant pažangą tautodailėje visada mokomės iš kitų, lankomės muziejuose, parodose. Ateis laikas, kad su video aparatu nesiskirsime.

Taip kaip šiais laikais yra daugelis tautos dailės enciklopedijų, tai artimoje ateityje bus vaizdajuosčių bibliotekos, ir tarp jų bus liaudies meno bei tautodailės videojuosčių, iš kurių galėsime gėrėtis jų dailė, išmokyti kuo įvairiausių technikų. Kitaip sakant — mokyklos, seminarai, universite-

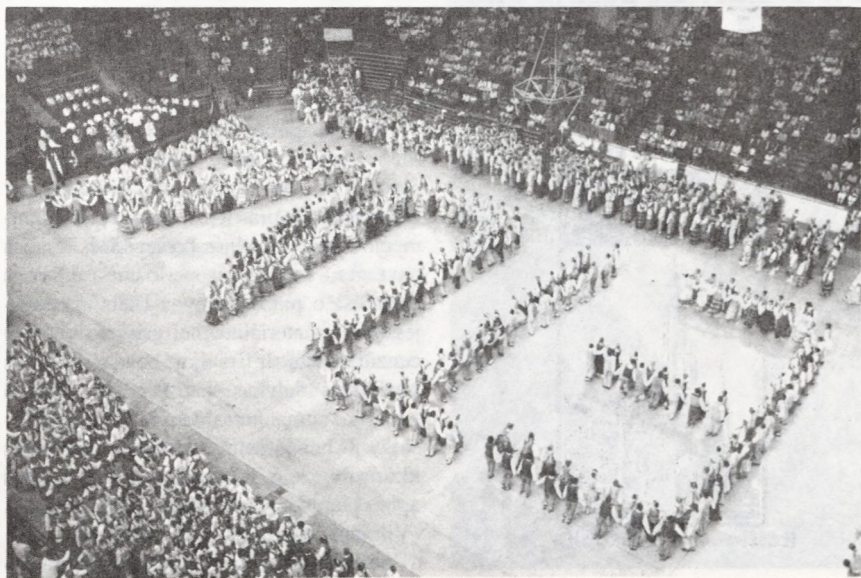
tai savuose namuose.

Tautodailė meniškai ir techniškai įvertinama matymu. Reta proga tautodailę pasigrožėti, kai originalūs tautodailės kūriniai matomi tik per parodas, o jų įsigijimas retai kam prieinamas kaip brangus rankų dailės darbas. Tautodailės pažinimui ir pasigėrėjimui pasitarnauja šių laikų technikos priemonė vaizdajuosčių pagaminimas ir jų turiniu pasigėrėjimas. Video — audio juosčių pagalba galima ne tik pažinti lietuvių tautodailę, gėrėtis jų formomis, raštais, spalvomis ir net išmokyti pagaminimo, meniško formų kūrimo.

Senovės lietuvių liaudies dirbiniai sukrauti Lietuvos muziejuose, tik vienam kitam išeiviui prieinama atidžiau juos studijuoti. Be to, mažai mokslinių ir meninių knygų yra išleista. Ypač kiekvienas tautodailės dirbinių gamintojas norėtų po ranka turėti senosios liaudies meno pavyzdžius, kad galėtų įsigyventi į jų formas, savitus raštus, ornamentus ir būdingus etninių spalvų derinius. Šiais laikais tas žinias gali suteikti spalvotų vaizdajuosčių pagaminimas ir rodymas per televizijos priimtuvus.

Ir kitos senojo liaudies meno šakos video paveiksluose grįžtų į gyvenimą. Vaizdajuostėse galima užfiksuoti muziejinį lietuvių liaudies meną, naujosios t.y. šių dienų tautodailę ir jos gamintojus — kūrėjus, darbo įrankius, medžiagą ir darbo eigą — audėjas su kraitiniais audiniais, dievdirbius ir jų išskaptuotas figūreles. Videojuostos atidarytų muziejų duris ir galėtume išvysti ne tik Čiurlionio bet ir visų kitų menininkų kūrybą, dainų bei šokių šventes, operas, vai-

„Lietuva“ — šventės šokėjai Hamiltone, 1988.



dinimus, choras, liaudies instrumentų koncertus.

Išėivijoje vis retėja paskaitininkų eilės, mažėja tautinių iškilmių lankytojai. Jaunimas atitolsta nuo senosios lietuvių visuomenės. Yra šimtai galimų su vaizduojamais gražinti jaunimą gimtojo krašto ir jo kultūros pažinimą.

Pirmieji bandymai į vaizduojamą įrašyti lietuvių kultūrinę veiklą buvo padaryta 1981 m. Chicagoje, Pedagoginio Lituanistikos Instituto, vadovaujant prof. dr. Jonui Račkauskui, filmuojant Marytei Smilgaitei. Buvo pakviesta visa eilė lituanistų, tarp jų ir dail. Antanas Tamošaitis, kuris įkalbėjo į video-juostą apie liaudies meną, išryškindamas įvairias liaudies meno šakas, pavaizduodamas jas foto nuotraukomis bei piešiniais. Vaizduojamoje buvo naudojamos lituanistinėse mokyklose, įvairių organizacijų programose bei tautodailės parodose.

Sekanciais metais dail. Tamošaitis įsigijo visas video priemones ir iki šiam laikui yra įfilmavęs virš 20 video-juostų apie lietuvių liaudies meną, tautodailę, dailę bei parodas. Chicagos Lietuvių Tautodailės Instituto surengtos dvi paskutinės tautodailės parodos yra įfilmuotos Antano Raucha į video-juostas, o taip pat ir staklių užtaisymo eiga lietuvių ir anglų kalbomis. Vaizduojamose pagamintos apie senovinių lietuvių liaudies meną ir dabartinę tautodailę su parodomąja technika ir autentiškais pavyzdžiais galėtų atstoti kursų rengimą tolimuose kraštuose.

Kultūros Tarybai arba kitai organizacijai reikėtų pasirūpinti vaizduojamųjų archyvų — biblioteka ir skleisti po visą pasaulį išsisklaidžiusiems lietuviams savąją kultūrą gyvais spalvingais vaizdais.

(Kultūros kongreso tautodailės sekcijos svarstybų pranešimo santrauka)

• K N Y G O S



KNYGŲ APŽVALGA

Alė Rūta

„Lietuvos bažnyčios“

Šio monumentalios veiklos šeštasis ir paskutinis tomas, iš darbščiųjų Broniaus Kviklio — autoriaus rankų tik išėjęs, yra pavadintas KAIŠIADORIŲ VYSKUPIJA; veikalas, daugybę bažnyčių ir kitokių nuotraukų iliustruotas, drauge su pataisymais bei papildymais anų penkių tomų turinio, apima apie 600 puslapių.

Autorius pradžioje įrašo tokią dedikaciją:

„Šį veikalą skiriame Lietuvos dvasininkams bei tikintiesiems, nuėjusiems ir tebeinančioms Kristaus Golotos kelią.“ O pabaigos žodyje, dėkodamas visiems talkininkams, taip pat savo šeimai, anų metų pabaigoj taip užbaigia: „Visą šį darbą skiriu Viešpaties garbei ir tėvynės Lietuvos bei jos žmonių labui.“

Šis Broniaus Kviklio darbas įvertintas Lietuvių Bendruomenės, paskiriant jam 3,000.-dol. premiją, kaip už geriausią mokslinį veikalą (1985 m.). Popiežius Jonas Paulius II apdovanojo autorių (1984 m.) Vatikano žymeniu — „Pro Ecclesia et Pontifice.“

Jau savo darbo pradžioje (1980 m.) autorius pasisakė, kad ryžtasi šias knygas paruošti ir išleisti, Lietuvos dvasiškių ir visų tikinčiųjų prašomas; nes arti pusės šimtmečio tauta, ateistinės-bolševikinės Rusijos paverpta, neturi ten periodinės religinės spaudos, o panašių knygų išleidimą nepajėgtų nei materialiai, nei griežta okupantų cenzūra leisti. Ir išėivijoje buvo tai vos, vos įmanomas dalykas; bet Broniaus Kviklio energija, sumanumas, kūrybingumas ir, tiesiog, jo bei jo šeimos pasišventimas visas kliūtis nugalėjo, ir septynios didelės knygos apie Lietuvos bažnyčias išvydo pasaulį. (Vilniaus Vyskupija — dvi knygos).

„Kaišiadorių Vyskupijos“ tome aprašo

mos apie 70 bažnyčių ir koplyčių; jų išėivimo istorija, kunigų ir parapijiečių vargai bei kančios okupacijų laikmečiu. Karas ir okupacijos yra skaudžiai palietę apie 50 procentų visų dvasiškių. Kaišiadorių vyskupija išėivė ne sielovados ir susisiekimo sumetimais, bet politinėms ir karinėms aplinkybėms verčiant. Lenkams užėmus (1920) Vilnių, Lietuvos pusėje liko apie 208.917 katalikų (3 dekanatai su 63 bažnyčiomis, 82 kunigais). Šv. Tėvo pavedimu, ta sritis administruoti buvo pavesta kanauninkui Juozapui Kuktai, kuris, šią Kauno metropolijos dalį kiek padidinus, vėliau ir tapo pirmuoju naujos KAIŠIADORIŲ vyskupijos vyskupu (1926 m.) Knygoje duodama visa tos srities bažnytinė istorija, jos kunigų biografijos, martirologija. Bažnyčių architektūrą ir meno puošmenis aprašo dr. Jurgis Gimbutas.

Br. Kviklys, „Lietuvos Bažnyčios“, 6-tas t. Kaišiadorių vyskupija, Amerikos Lietuvių Bibliotekos leidykla, vedėjas Petras Aleksa. Chicago, Ill. 1987 m. Gaudama: 3001 W. 59th St., Chicago, Ill. 60629, U.S.A. ir pas liet. knygų platintojus.

„Viena širdis“ — Anatolijus Kairys, Jaunimo literatūros konkurse (PLB) premijuotas romanas jaunimui. Viršelįs dail. Tomo Leipaus, tiražas — 1200 egz. Išėivdo JAV LB švietimo taryba. Kaina 7 dol.

Beveik dviejų šimtų puslapių knyga su malonumu ir greit perskaitoma. Kodėl? Stilius lengvas, kalba gera (su nedaugeliu korektūros ir kt. klaidų), turinys — jaunuolių laišškai, su plačia vaizduote ir komiško atspalviais. Vietomis gyvenimiški įvykiai — tikra „išversta tikrovė“... Vėl — kodėl? Susirašinėja asmenys iš skirtingų polių, priešingo išauklėjimo: Živilė — moksleivė iš Lietuvos, Eimutis iš Amerikos, — abu vienmečiai.

Jie „kalbasi“ per laiškus apie viską: tautosaką, istorinius asmenis, valdžią, mokyklą, jų papročius ir įpročius, bažnyčią, draugus ir t.t. Apie kai ką rašo perkelta prasme; vistiek, Živilė įkliūva, patenka į saugumo rankas, net į psichiatrinę... Per laiškus jaunuoliai atveria sielas ir... įsimyli. Lengvo pasiskaitymo knyga išprususiam jaunimui. Nežymi didaktika: lietuvių kalbos mokėjimo svarba Amerikoje gimusiems, atsargumas svarbu „bažnytinei“ lietuvaitei Sovietuose, ir kita. Sugestyvi knyga!

BRONIS KVIKLYS



Kaišiadorių vyskupija

HYPATIAI YČIENEI ŽIŪRIENEI

PRISIMINTI

RŪTA KLEVA VIDŽIŪNIENĖ

Kaip romantiškai, nors ir svetimai mums skambėjo Shenandoah vardas, po karo audrų laimingai pasiekusius Amerikos žemyną! Gyvenant ir dairantis čia seniau įsikūrusių savo tautiečių, Shenandoah vardas dažnai buvo užtinkamas lietuviškose kronikose — ten buvo įsikūrę nuo seno daug irgi nuo karų ir vargų iš tėvynės išbėgusių tautiečių, kurie dabar broliškai mums tiesė pagalbos ranką, tiek pasirašydami iškvietus, tiek atvykus padėdami įsikurti. Viena tokių tyrų lietuviškų širdžių neseniai nustojo plakusi, tačiau savo ilgame gyvenime įrėžusi gilią vagą artimo meilės ir lietuviybės išlaikymo baruose. Tai Hypatia Yčienė Žiūrienė. Čia trumpai perbėgsiu per šios šviesios asmenybės gyvenimą, per mums gerai žinomo dr. Jono ir Eglės Šliūpų dukros vingiuotą kelią. Pennsylvanijos Shenandoah buvo jos gimtinė, bet širdis buvo ir išliko lietuviška.

Tėvai, nors arti 40 metų išgyveno Amerikoje, niekad nenustojo svajoti ir dirbti Lietuvos naudai ir atstatymui. Jaunoji Hypatia sutiko savo būsimą gyvenimo draugą dr. Martyną Yčą, kai šis su dr. Jonu Basanavičium lankėsi Amerikoje. Po vedybų su juo išvažiavo į Europą, kur carinės Rusijos Petrapilyje Yčas buvo Dumos atstovu. Tai buvo 1916 metais, o, kaip visi žinome, jau virš caro galvos rinkosi neramūs debesys. Voroneže tada buvo daug lietuvių pabėgėlių, (jų tarpe ir čia rašančiosios motina), kurie dairėsi progos grįžti į Lietuvą, besitraukiant nuo bolševikų revoliucijos. Nors Yčienės vyras buvo patekęs sukilėlių areštui, ji suprato, kad jai vienai teks su mažu kūdikiu bėgti iš Rusijos. Mūsų tautiečių ešalonas keliavo net 18 dienų, — šiais laikais tai sunkiai įsivaizduojama kelionė! Laimei, Vilniuje vėl susirado savo irgi laimingai ištrūkusį vyrą. Bėdos, deja, tuo nesibaigė, nes ir iš Vilniaus teko skubiai

bėgti. Atsiradus Kaune, kur atsikuriančios Lietuvos vyriausybei reikėjo patyrusių žmonių, Yčas buvo nuolat siuntinėjamas užsienin su diplomatinėmis misijomis, į kur jis veždavosi ir žmoną. Atėjus taikesniems laikams, Yčai augino jau keturis vaikučius. Hypatia įsitraukė ir į Liet. Evangelikų reformatų bažnyčios darbus, kur ji tapo kuratore, (iki šiol moterų tose pareigose nebuvo, o Amerikoje dargi ir dabar kuratorium renkami tik dvasiškiai), o štai lietuviai pasirodė daug didesni aiškiaregiai ir į tą postą paskyrė pasaulietę moterį, gerbiama, veiklią ir energingą.

Laimingi buvo metai laisvoje Lietuvoje, bet, kaip žinome, tokie trumpi! Sovietams užimant Lietuvą teko vėl bėgti. Martynui Yčui pavyko slapta su sūnumi pereiti per sieną patenkant į traukinį, o žmona Hypatia nepasimetė, naktį pėsčiomis su savo trimis mergaitėmis peržengė Vokietijos sieną ir pagaliau atsidadė Berlyne, kur susirado vyrą. Toliau Odisėja tęsėsi per Ispaniją, Portugaliją ir Braziliją, kur likimas trenkė šeimai į pačią širdį: Martynas Yčas, ištiktas širdies smūgio, liko amžinai ilsėtis Rio de Janeiro kalnų kapinėse.

Kaip Amerikos pilietė, Hypatia Yčienė su vaikais pagaliau pasiekė New Yorką. Teko sunkiai užsidirbti duoną sau ir savo vaikams, kol lietuviškuose rateliuose susitiko savo jaunų dienų draugą inž. Pijų Žiūrį, ištėkėjo ir gyveno laimingai su juo Clevelande net 25 metus. Daug darbavosi šalpos srityje po karo iš Europos pasipylusiems lietuviams pabėgėliams visai padėdama, bet ir vėl antru kart 1962 m. tapo našle. Vaikai gi jau buvo užaugę ir sukūrę šeimas, tai buvodavo pas vieną ar kitą, kol pastoviai iki mirties išgyveno Albuquerque, New Mexico. Niekad nenustojo savo optimistiškos, jaunos dvasios, nors sulaukė 92 metų. Laikėsi puikiai, mėgo gėles ir žmones, tebeturėjo gerą atmintį ir net neblogą sveikatą iki beveik iškeliaujant Amžinybėn. Po 92 metų pradėjo šlubuoti klausa, gerai nebevaldė kojų dėl artrito. Pirmoji ir paskutinė jos operacija buvo jai turint 90 metų, tai akies kataraktas. Prieš maždaug mėnesį nuo artėjančio laiko išsiskirti, pradėjo silpti, kol liko visai bejėgė, bet dar trys jos vaikai, dr. Martynas, Hypatia ir Evelyną atvykę spėjo atsivežinti, o ji taip gražiai šypsojosi jiems ir džiaugėsi visų trijų atvykimu. Taip ir



Dr. J. Šliupas su jauniausia dukrele Hypatia 1902 m.

užmerkė amžinai savo dideles, kaip rugiagėles, akis.

Su visomis apeigomis buvo ji palaidota iš savo mielos Ev. Reformatų Bažnyčios, nulydint ją į Lietuvių Tautines kapines, kur jau ilsisi jos tėvas dr. Jonas Šliupas ir sesuo dr. Aldona Šliūpaitė. Ji mylėjo lygiai ir Ameriką, kurioje gimė, ir Lietuvą. Didžios meilės Lietuvai ženklai, jos trys vaikai įmetė į duobę rūtų šakeles, kurios dar nuostabiai tebežaliavo Čikagos žiemos šaltyje. Ilsėkis ramybėje, tauri lietuve!

Hypatia Yčienė Žiūrienė (1893 — 1987)



• MOTERYS PASAULYJE

Kultūros Kongreso ir Tautinių Šokių šventės organizavime ir programos paruošime labai daug pasidarbavo mūsų kultūrininkės.



PLB — Kultūros komisijos pirmininkė Milda Lenkauskienė (dešinėje) ir Kana-dos LB — Kultūros Komisijos pirmi-ninkė Rasa Kurienė.

Tautinių Šokių vadovės — Genovaitė Breichmanienė ir Rita Karasiejienė (dešinėje).



* * *



Kultūros Kongreso svarstybų dalyvės: I. Lukoševičienė ir D. Baltutienė (dešinėje); muz. programą išpildė dain. V. Rakauskaitė; koncerto programos dalyviai: „Volungės” dainininkai ir vadovė muz. D. Viskontienė.





• Madų ir grožio pasaulis

Drabužių dydžiai

Ant drabužių pažymėti dydžiai ne visada būna vienodi, jie kartais skiriasi net 3 inčiais. Toks skirtumas yra todėl, kad kiekviena aprangos firma dydžius (išmieras) interpretuoja individualiai. Paskutiniu metu vis atsiranda daugiau specialių drabužių krautuvių: aukštom, žemom, pilnom, paauglėm ir vyresnėm moterim. Labai tiksliai nustatyti dydžius yra sunku, nes skiriasi ūgis, svoris, krūtinės apimtis, kojų ilgis ir t.t. Perkant tik vienos firmos drabužius, prie jos išmierų įprantame, bet maišant įvairias firmas — reikia gerai pasimieruoti, kad būtų tinkamas dydis. Yra tokių firmų, kurios gamina tik „small make“, taip pat dydžiai „sumažėja“ tų drabužių, kurie skirti išpardavimams. Mažiau problemų su dydžiais būna perkant trikotinę arba megztinę aprangą, kuri tempiasi. Perkant brangius drabužius labai svarbu yra pasirinkti geras ir patogias išmieras, kad galima būtų ilgiau dėvėti.

Besikeičiančios pažiūros į gyvenimą, pakeitė kiek ir moterų kūno išmieras. Prie to ypatingai daug prisidėjo mankšta. Tyrimai buvo daryti 1950 metais ir vėl 1970 m., pasirodė, kad moterys per dvidešimt metų pasidarė aukštesnės ir raumeningesnės. Taip pat pasikeitė ir skoniai. Pranyko „naivos blondinės lėlės“ tipas, iškilo sportiško tipo moteris, keitėsi ir drabužių stiliai.

Labai gražių ir proporcingų kūnų pasiūta retai, visada yra kokių nors trūkumų. Tuos trūkumus galima sumažinti tinkama apranga. Ypatingai šiuolaikiniai plačių išmierų modelių stiliai tam yra tinkami.

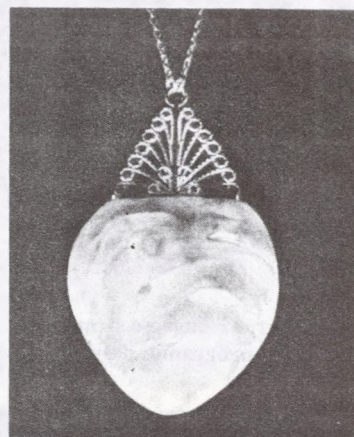
Svarbiausia reikia save gerai išstudijuoti, žinoti, kokio tipo esi ir kaip nori atrodyti. Tai galima pasiekti ne tik drabužių stiliumi, bet ir spalvomis. Prie to prisideda geras pasiuvimas ir tinkamas dydis.

Kojinės

Įvairiausių margų kojinių pasirinkimas yra labai didelis: 1. Dryžuotos (horizontaliai) — labai pabrėžia kojų formą. 2. Mezginuotos (gėlėtos) — tinka prie vakarinės aprangos. 3. Taškuotos — geriausiai atrodo juodos. 4. Tinklinio ornamento — tinka ryškesnių spalvų. 5. Ornamentuotos juostiniai — tinka prie sportiškos ir sunkesnės aprangos. 6. Ryškių spalvų kojines — reikia taikyti prie aprangos, gali būti ir labai skirtingų spalvų suderinimai.

Batai

Tinkamų batų pasirinkimas visada sudaro tam tikrų problemų, nes jie turi atlikti savo paskirtį įvairiomis progomis, turi būti gražūs ir patogūs. Atrodo, kad tie, kurie diktuoja batų



Madingi
gintariniai
papuošalai



Išėiginis
juodo šilko
kostiumas

madas, niekada nekreipė dėmesio į skirtingas kojų formas ir skirtingą kaulų struktūrą. Jų vienintelis tikslas yra — meniška bato išvaizda. Todėl dėvėti gražius batus būna tikra kančia, o ypač europietėms, kurių kojų struktūra gerokai skiriasi nuo amerikiečių (anglo-saksų) kojų struktūros. Madų kūrėjai, nors ir kurdami moterim batus, su jom niekad tais reikalais nepasitaria. Ir ko tik mada nepridiktuoja, kokių mandrybių neprikuria: batai storais padais ir storom kulnim, batai smailiais galais ir adatos plonumo kulnim, batai plonais padais ir maža kulnim, batai mediniais padais ir t.t. ir t.t. Svarbu, kad batai įdomiai atrodytų, o dėl patogumo niekas nesijaudina. Paskutinių laikų populiaru mankšta „pakėlė“ į aukštesnę kategoriją sportinius batelius. Apie jų grožį gal ir netektų kalbėti, bet patogumas yra pasakiškas. Todėl tokia patogumo galimybe pasinaudoja moterys einančios į darbą, o batus pakeičia tik darbovietėje. Nesidrovi tokiais sportiniais bateliais, dažnai paskolintais iš dukterų, dėvėti ir gerai kailiniuotos ponios einančios apsipirkti, o ypač New Yorke ar Washingtonė. Išeiginiai batai turi reikšmės ir bendrai aprangai. Netinkamai pasirinkti, iššaukiančių spalvų bei formų batai gali sugadinti ir elegantiškiausią aprangą. Geriausia pasirinkti klasiškos formos, be jokių bereikalingų priedų, geros rūšies batus, vidutinio aukštumo kulnim, kuriuos galima būtų pritaikyti prie visokios aprangos. Turint didesnių ir stambesnių išmielių kojas reikia pasirinkti neutralių spalvų batus: šviesiai smėlinę arba pilką atspalvį. Tos spalvos tinka ir prie tamsių, išeiginių suknelių. Svarbiausia reikia žiūrėti, kad ir išeiginiai batai būtų patogūs dėvėti.

Žieminė apranga

Žieminis paltas priklauso prie daugiausia dėvimos aprangos, ne tik — kiekvieną dieną, bet ir kelis metus iš eilės. Todėl, perkant žieminį paltą, ilgą arba trumpesnį, reikia nesigailėti sumokėti daugiau, pirkti jį geresnės medžiagos, kad daugiau metų tarnautų. Palto stilių — pasirinkti pagal savo poreikius: daugiau vaikščiojančiom daugiau tinka ilgas paltas, važiuojančiom mašina — patogesnis yra trumpesnis. Palto ilgis taip pat priklauso nuo ūgio ir nuo pasiuovimo. Geriausias ilgis yra žemiau kelių. Tinkami modeliai yra su platesniais pečiais ir diržais. Madų žinovai pataria tokį paltą pirkti vienu ar dviem dydžiais didesnį. Toks paltas (su diržu ar be) gražiau krenta, sudaro lieknėsnių linijų įspūdį. Taip pat ir žiemos metu galima dėvėti storesnį megztinį. Net ir iš

pigesnių medžiagų pasiūti platūs paltai atrodo geriau.

Paskutiniu metu labai madingi pasidarė įvairių sintetinių medžiagų, nepraleidžiančių drėgmės paltai. Viduje jie turi šiltą vilnonį, pliušinį pamušalą arba yra kimšti vata ir pūkais. Tokių paltų privalumas yra didelis: jie yra labai šilti, lengvi, nepraleidžia vėjo, patogūs ir gerai išsivalo (cheminiai). Jų ilgių ir spalvų pasirinkimas yra didelis, geresnės rūšies jie yra brangūs.

Žieminę aprangą labai pajvairina įvairios spalvingos megztos kepuraitės, šalikai, skaros ir pirštinės. Jų turint daugiau, galima keisti kasdien, kad atrodytų naujai, nors ir tas pat žieminis paltas.

Megztiniai

Platūs, dideli, margi megztiniai yra labai madingi. Juo jie didesni ir magesni, tuo ir kaina didesnė. Jų yra įvairiausių, pradedant

medvilniniais — tinkamais vasarai, vilninaisiais — rudenii ir kašmėro — vakarui. Geriausi megztiniai yra neriama rankom. Juos dažniausia importuoja iš kitų kraštų, kur rankų darbas yra pigesnis. Bet iš storų siūlų megztinius galima nusimegzti ir pačiom, net ir ne labai sugebančiom. Privalumas yra tas, kad, blogai numezgus, visada galima išardyti ir pradėti iš naujo... Pasirenkant spalvas ir mezginio ornamentą, reikia sau pritaikyti: mažesnėm ir stambesnėm pasirinkti mažesnį ornamentą ir ramesnes spalvas. Megztinio stilių irgi reikia pritaikyti. Turinčiom geras proporcijas, tinka trumpesni ir daugiau aptempti megztiniai. Ilgesni ir platesni megztiniai tinka įvairiom figūrom. Labai praktiški ir patogūs yra megztiniai, priekyje užsegami. Juos galima pajvairinti tinkamais papuošalais, grandinėm, segėm, įvairių spalvų skarelėm ir šalikais.

Megzta apranga tinkama įvairiom progom



• Šeimininkų kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ



Naudingas ir sveikas maistas

Bulvinė banda

- 6 vidutinės tarkuotos bulvės,
- 6 vidutinės virtos bulvės,
- 1 mažo kopūsto lapų,
- 2 p. lieso pieno,
- 1 svogūnas,
- 6 kiaušinių baltymai,
- riebalų, druskos.

Bulves sutarkuoti ir gerai nusunkti. Bulves išvirti su lupenom, nulupti ir sutrinti. Abiejų rūšių bulves sumaišyti ir pagal skonį įdėti druskos. Paimti kopūsto lapus, nuvalyti ir ant kiekvieno uždėti gerą saują bulvių tešlos; suploti, kad būtų 1-2 pirštų storumo; kepti sudėjus ant miltuotos kepimo skardos, prie 350-375° apie 1 ar 1 val ir 15 min. Iškepus, norint, galima bandas įvynioti į rankšluostį, palaikyti 20 min., tada kopūstų lapai lengvai nusiims. Lietuvoje šalia kopūstų lapų būdavo naudojami ir paupių ajerai. Abu augalai bandom priduoda geresnį skonį. Iškepusias bandas supjaustyti 2-3 pirštų pločio gabalais ir pavilgyti liesame piene. Kepimo indą truputį patepti riebalais (margarinu, sviestu, aliejum) sudėti bandos gabalus. Į pieną, kur buvo vilgomos bandos, įplakti 6 kiaušinių baltymus. Svogūną sukapoti, pakepinti riebaluose. Viską sumaišyti ir užpilti ant bandų. Kepimo indą uždengti dangteliu arba metalo popierium (foil). Kepti prie 350° apie 20 min.

Bulvių plokštainis (kugelis)

- 8 bulvės,
- 1 p. pieno,
- 3 kiaušiniai,
- 1 svogūnas,
- lašinukų,
- riebalų,
- druskos.

Bulves sutarkuoti ir nusunkti. Palaukti, kol nusistovės krakmolos. Sunką nupilti, o krakmolą sudėti atgal. Pieną užvirinti ir juo užplikyti tarkę. Įplakti kiaušinius ir įdėti druskos. Svogūną sukapoti ir pakepinti riebaluose arba spirgučiuose. Galima sutrinti lauro lapelį (dėl skonio) ir viską sumaišyti. Kepimo indą patepti riebalais, supilti paruoštą tarkę ir kepti prie 350° apie 2 val. Tinka su grietininiais padažais arba kitokiais padažais.

Šiuškes

- 8 virtos bulvės,
- ½ p. jogurto arba pasukų,
- miltų,
- druskos,
- pieno,
- svogūnų,
- riebalų,
- kmynų arba krapų.

Virtas bulves sutrinti arba sumalti. Sudėti į dubenį, įpilti jogurto, pasukų arba rūgusio pieno, ½ p. arba daugiau, žiūrėti, kokio dydžio bulvės. Įdėti druskos ir miltų pagal reikalą, minkant tešlą žiūrėti, kad nebūtų kieta. Iškočioti, išspausti maža formele arba supjaustyti mažus paplotėlius, sudėti į miltais pabarstytą skardą. Paviršių galima pabarstyti kmynais arba kapotais krapais; kepti prie 350° apie 40 min. Iškepusias šiuškes galima paduoti prie mėsų arba sriubų. Taip pat galima paruošti sekančiu būdu. Šiuškes pavilgyti liesame piene ir sudėti į lengvai riebaluotą formą. Išplakti 3 baltymus ir vieną trynį. Svogūną sukapoti ir pakepinti riebaluose. Viską sumaišyti ir užpilti ant šiuškių. Kepti prie 350° apie 25 min., žiūrėti, kad užpilas būtų sukepęs.

Darytinis

- 1 sv. 1% varškės,
- ½ p. jogurto arba rūgusio pieno,
- citrinos sunkos,
- cukraus.

Sumaišyti varškę su jogurtu arba rūgusiu pienu, pagal skonį įdėti citrinos sunkos (1-2 štl.) ir truputį cukraus. Darytinis labai tinka su pašildytom šiuškėm arba su bulvinėm bandom; mažai kaloringas ir sveikas maistas.

Šiuos dzūkiškus patiekalus, iš savo tėviškės, pritaikė mūsų sąlygom E. Barškė-tienė.

Vištiena garstyčių padaže

- 6 pusės vištienos krūtinėlių,
- 4 št. rūgščios grietinės,
- 2 št. Dijon paruoštų garstyčių,
- ½ p. tarkuoto aštraus sūrio,
- ½ p. džiovėsėlių,
- alyvuogių aliejaus, sviesto.

Vištieną pakepinti keptuvėje (aliejų pamaišyti su sviestu), kol suminkštės. Vištieną išimti, riebalus, kurioje kepė, kiek atvėsinti ir įmaišyti grietinę, garstyčias, sūrį ir džiovėsėlius. Išmaišyti ir pašildyti. Vištienos gabalus sudėti į apkepo formą. Ant viršaus užpilti padažą ir kepti orkaitėje prie viršutinės kaitros, kad gražiai paruduotų. Tinka su virtom daržovėm ir ryžiais.

Obuolių pyragas

- 4 dideli obuoliai,
- 3 štl. citrinos sunkos,
- 1 p. šalto vandens,
- 1 p. miltų,
- 1 p. cukraus,
- ½ p. sviesto,
- 2 štl. cinamono miltelių.

Obuolius nulupti ir supjaustyti skiltelėm.

Citrinos sunką supilti į vandenį ir pamerkti obuolių skilteles. Inde sumaišyti miltus ir cukrų. Įpjaustyti mažus šmotelius sviesto ir trinti tarp rankų, kol pasidarys vienodi trupiniai. Tešlą padalinti į tris dalis. $\frac{2}{3}$ tešlos išpausti į kepimo formą. Obuolius nusausinti ir uždėti ant išpaustos tešlos. Likusį $\frac{1}{3}$ tešlos sumaišyti su cinamono milteliais ir pabarstyti ant viršaus. Kepti prie 350° apie 1 val.

Avižinių dribsnių blynėliai

- 2 p. avižinių dribsnių,
- 2 p. pieno,
- 1 kiaušinis,
- prieskonių,
- 2 obuoliai,
- riebalų.

Pieną užvirinti ir užplikyti dribsnius. Palaikyti apie 1 val. Įdėti pagal skonį druskos ir cukraus. Įplakti kiaušinį. Obuolius supjaustyti plonom skiltelėmis ir įmaišyti į tešlą. Kepti riebaluose mažus blynėlius. Tinka su uogiene.

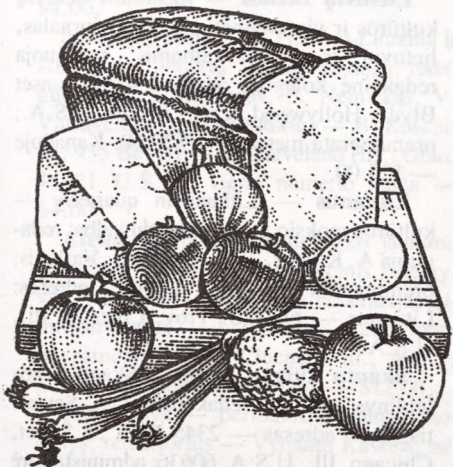
Greiti pyragaičiai

- $\frac{1}{4}$ sv. sviesto,
- $\frac{1}{4}$ sv. miltų,
- vaisių,
- uogienės,
- migdolų.

Sviestą išminkyti su miltais (miltų imti pagal reiką), kad būtų minkšta tešla ir palaikyti $\frac{1}{2}$ val. šaldytuve. Iš tešlos padaryti 4 arba 6 paplotėlius. Ant viršaus uždėti smulkiai pjaustytų vaisių, sumaišytų su uogiene. Pabarstyti migdolais. Kepti prie 425° apie 20 min.

Keptos morkos

- 1 sv. morkų,



- 1 svogūnas,
- 1 š. sviesto,
- 1 apelsino žievelė,
- 1 š. kapoto čiobrelio (thyme),
- jūros druskos,
- pipirų.

Morkas nuvalyti ir smulkiai sukapoti. Svogūną irgi sukapoti. Orkaitę pašildyti iki 350° Paimti „foil“ didesnę lakštą ir viduryje gerai patepti sviestu, pakraščius — mažiau. Į vidurį sudėti morkas ir svogūnus. Ant viršaus pabarstyti apelsino žievelę (tarkuotą), čiobrelius, pipirus ir druską, pagal skonį. „Foil“ kraštus užlenkti ir užsukti; padėti ant kepimo skardos. Kepti apie 1 val ir 15 min. Iškeptas morkas sudėti į šiltą servavimo indą; tinka prie paukštienos ir mėsinių patiekalų.

Keptos bulvės

- 4 kepimo bulvės,
- 2 š. sviesto,
- 4 š. kapotų petražolių,
- 1 didelis svogūnas,
- jūros druskos,
- pipirų.

Orkaitę pašildyti iki 400° . Bulves gerai nušveisti ir sudėti ant grotelių. Kepti apie 2 val. Iškeptas bulves perpjauti išilgai ir išskaptuoti minkštimą. Sumaišyti su sviestu, prieskoniais ir kapotom petražolėmis. Minkštimą sudėti atgal į luobas, ant viršaus pabarstyti kapotą svogūną ir vėl kepti orkaitėje apie 15 min., kad viršus paruduotų.

Briuselio kopūstėliai

- 1 sv. Briuselio kopūstėlių,
- 1 š. garstyčių (Dijon),
- 2 š. kapotų petražolių,
- prieskonių.

Kopūstėlius troškinti apie 15 min. su mažu kiekiu vandens, uždengtame inde. Vandenį nusunkti ir kopūstėlius sudėti atgal. Garstyčias sumaišyti su kapotom petražolėmis, prieskoniais ir uždėti ant kopūstėlių. Maišant šildyti ant lengvos ugnies, kad viskas gražiai susijungtų.

Greitas tortas

- $\frac{1}{2}$ p. riešutų arba migdolų,
- 60 g. virimo šokolado,
- $\frac{1}{2}$ p. sviesto,
- $\frac{1}{2}$ p. cukraus,

- 1 p. miltų,
- 1 kiaušinis,
- 1 š. kepimo miltelių,
- 1 š. cinamono miltelių,
- 1 p. džiovintųjų,
- $\frac{1}{4}$ p. saldaus sirupo.

Riešutus arba migdolus sumalti. Šokoladą ištirpyti. Sviestą sukuti su cukrum ir kiaušinio tryniu iki baltumo. Sudėti persijotus miltus, kepimo miltelius ir cinamoną, viską gerai išmaišyti. Pridėti $\frac{3}{4}$ riešutų, šokoladą ir džiovintųjų, vėl gerai išmaišyti. Kepimo formą patepti riebalais ir sudėti $\frac{2}{3}$ tešlos. Likusius riešutus sumaišyti su išplaktu baltimu ir saldžiu sirupu, užpilti ant tešlos. Iš likusios tešlos padaryti papuošimus ir uždėti ant viršaus. Kepti prie 350° apie 1 val.

Kremas su želatina

- 1 p. želatinos miltelių,
- 1 p. vandens,
- 3 tryniai,
- $\frac{3}{4}$ p. cukraus,
- $\frac{1}{2}$ sv. sviesto

Želatinos miltelius paruošti pagal instrukcijas, tik vandens imti mažiau. Sviestą išsukti su tryniais ir cukrumi. Sukant supilti atvėsusią želė ir viską gerai išmaišyti. Kremlu pertepti tortą arba pyragą ir padėti į šaldytuvą per naktį.

Kepsnys prie kavos

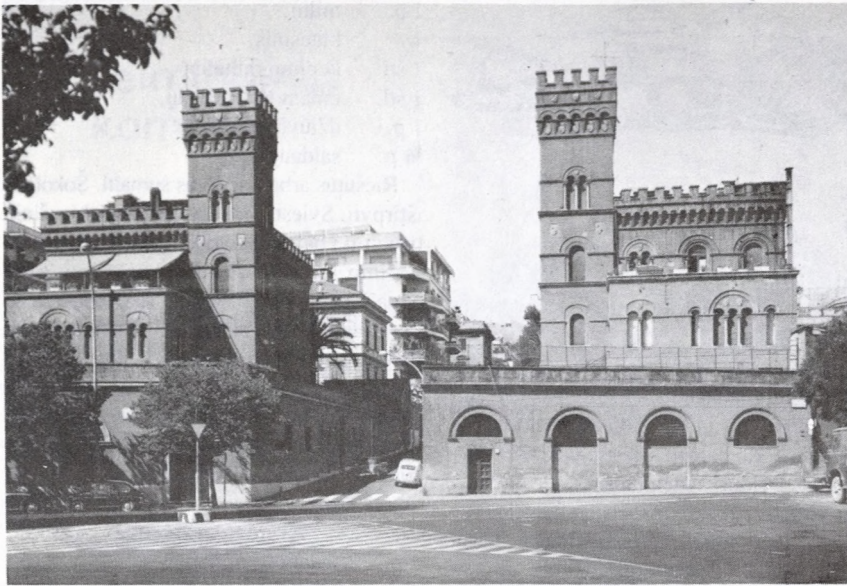
- 4 kiaušiniai,
- $\frac{1}{4}$ sv. sviesto,
- 1 p. cukraus,
- 2 p. miltų
- 1 š. rūgščios grietinės,
- vanilės,
- citrinos žievelės,
- $\frac{1}{4}$ sv. korinkų arba rasių,
- kepimo miltelių.

Sviestą, cukrų ir trynius labai gerai ištrinti; sudėti persijotus miltus su kepimo milteliais ir prieskoniais. Visą gerai išmaišyti. Lengvai įsukti išplaktus baltymus. Sudėti į riebaluotą formą ir kepti prie 350° apie 1 val.

Troškintos morkos

- 3 p. morkų ritinėlių,
- 1 p. kapotų žalių pipirų,
- $\frac{1}{2}$ p. supjaustytų svogūnų,
- 3 š. aliejaus arba sviesto,
- druskos, pipirų.

Svogūnus ir žalius pipirus pakepinti riebaluose apie 5 min. Morkas pavirinti apie 10 min. ir nusunkti. Sudėti pakepintus svogūnus su žaliais pipirais. Gerai išmaišyti, uždengti ir troškinti ant labai lengvos ugnies. Kai suminkštės, įdėti druskos ir pipirų pagal skonį.



Šv. Kazimiero kolegija Romoje

Šv. Kazimiero popiežiškoji lietuvių kolegija Romoje yra reikalinga finansinės paramos. Visos aukos yra kaupiamos į fondą.

„Kolegijos Išlaikymo Naliečiamo Fondo (KINF) reikalas yra labai opus. Jį pradėjome 1984 m., Šv. Kazimiero 500 m. Jubiliejaus proga, kai Lietuvos Vyčiai „išsūnijo“ Kolegiją ir pradėjo siųsti aukas tam Fondui. Vyčių įnašas (Fondas) jau viršija US \$50,000.00. Šia proga reiškiam pagarbą ir padėką visiems Vyčiams už jų dosnumą bei nuolatinę paramą. Bet jų vienų čia neužtenka. Prie šio Fondo kviečiame prisidėti kiekvieną lietuvių kunigą ir pasaulietį laisvajame pasaulyje.“ (Iš kolegijos rektoriaus prel. A. Bartkaus atsišaukimo.)

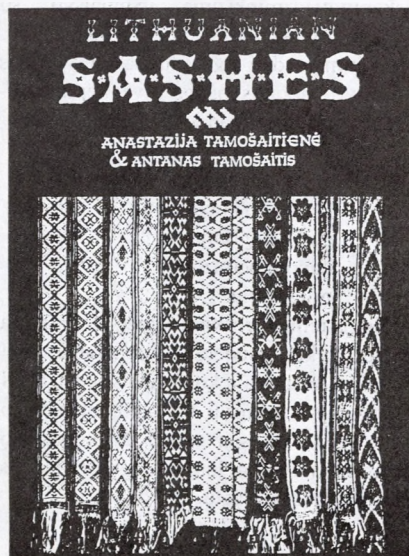
Kolegijos išlaikymas turėtų būti svarbus visiems. Aukos siųsti sekančiu adresu: Pontificio Collegio Lituano, S. Casimiro, Via Casamonferrato, 20, 00182-Roma, Italy; čekius rašyti: „Pontificio Collegio Lituano“.

• Atsiųsta paminėti

Lietuvos Bažnyčios - Bronius Kviklys; VI tomas, Kaišiadorių vyskupija ir I-V tomų papildymai, atitaisymai, vardynai; architektūriniai tekstai — **Jurgis Gimbutas**; Amerikos Lietuvių Bibliotekos Leidykla, 1987 m.; dail. ir techn. red. — **Petras Aleksa**; 608 psl., kaina — \$25.00; gausiai iliustruotas istorinėm nuotraukom, labai vertingas leidinys.

Suvažiavimo Darbai XII — Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos suvažiavimo leidinys; redaktorius — **A. Liūma, S.J.**; paskaitų rinkinys; 402 psl., kaina nepažymėta.

Baroko ornamento apraiškos Lietuvoje XVI-XVIII a. — **A. Kulpa-Kulpavičius**; atspaudas iš LKMA Suvažiavimo darbų XII; iliustruotas; vokiečių kalba santrauka; 13 psl.



Lithuanian Sashes — **Anastazija & Antanas Tamošaičiai**; published by Lithuanian Folk Art Institute, Toronto, Canada, 1988; liuksusiniai paruoštas juostų

audimo istorijos ir technikos veikalas; 307 psl., kaina \$50.00 (be persiuntimo).

Marmakiškiai — **Alė Paškevičienė**; vaidinimai vaikams ir pasakaitės; iliustracijos — **M. Macevičiūtė**; 82 psl. kaina nepažymėta.

Mylėk mane — daina; muzika — **Ona Metrikienė**; žodžiai — **Zenta Tenisonaitė** raukraštis.

Aštuntoji Tautinių Šokių Šventė — šventės leidinys; redaktorius — **Č. Senkevičius**; dailininkas — **L. Ločeris**; gausiai iliustruotas dalyvių ir rengėjų nuotraukom; 232 psl., kaina — \$8.00; meniškai apipavidalintas ir dailus leidinys, gražus prisiminimas dalyviams, rengėjams ir žiūrovams.

Lietuviai tautininkai — komunistų kankiniai; redadavo — **A. Kerulis, Juozas Prunskis, M. Valiukėnas**; Amerikos Lietuvių tautinės sąjungos leidinys; dail. — **Ada Sutkuvienė**; iliustruotas nuotraukom, dokumentinis leidinys; 191 psl., kaina nepažymėta.

Mūsų Vaikas — žurnalas skiriamas mažamečiams vaikams turinčiom šeimom; leidinį paruošia A.L. Montessori d-jos auklėtojų sekcija; redaktorė ir administratorė — **Stasė Vaišvilienė**; adresas: **Mūsų Vaikas**, 3704 W. 68th Street, Chicago, IL, 60629, U.S.A.

Švietimo Gairės — lietuviško ugdymo leidinys. Žurnalas mokyklai ir šeimai; leidėjai JAV LB švietimo Taryba; redaktorius ir administratorius — **Juozas Plačas**; adresas — 3206 W. 65th Pl., Chicago III., U.S.A. 60629; prenumerata — \$5.00.

Pasaulio Lietuvis — leidinys bendruomenės minčiai ir gyvenimui; leidėjai — PLB; redaguoja redaktorių kolektyvas, prenumerata metams — \$10.00 redakcijos ir administracijos adresas: **Pasaulio lietuvis**, 5620 S. Claremont Ave., Chicago III., 60636, U.S.A., Tel. (312) 778-2200.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029, U.S.A.; prenumerata metams — \$20.00, Kanadoje — \$25.00.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja **A. Klimas, T. Remeikis, B. Vaškėlis**; prenumerata metams \$10.00; adresas: **Lituanus** — 6631 S. Troy, Chicago, III., U.S.A.

Skautų Aidas — Lietuvių Skautų S-gos leidinys jaunimui, redaktorius — **A. Saulaitis, S.J.**; adresas — 2345 West 56 Street, Chicago, III., U.S.A. 60636; administratorė

— M. Jonikienė; adresas — 6346 So. Washenaw Ave., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; prenumerata metams — \$5.00.

Technikos Žodis — A.L. Inžinierių ir Architektų S-gos leidinys; redaguoja kolektyvas; administratorius — A. Brazdžiūnas; 7980 W. 127 St. Palos Park, Ill., 60464, U.S.A.; prenumerata metams \$6.00.

Šaltinis — tikiybinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Šv. Kazimiero Sąjunga ir Tėvai marjonai; redaguoja k. S. Matulis, MIC. Metinė prenumerata — \$6.00, adresas: 16 Hound Rd., West Bridgeford, Nottingham, NG2 6AH, England.

Saleziečių Balsas — leidžia Lietuviai Saleziečiai; redaguoja — k. M. Burba, S.D.B.; redakcijos adresas — Lituani Don Bosco, Via Colonna 2, 00044 Frascati (Roma) — Italia.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill., 60636, U.S.A.; prenumerata metams — \$10.00.

Moterų Dirva — L.R.K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; prenumerata metams — \$7.00 Amerikoje, kitur — \$8.00. Adresas — 3005 N. 124th St., Brookfield, Wis. 53005, U.S.A.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N.P.M. Seserys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata \$10.00 adresas: Eglutė — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn., U.S.A., 06260.

Tėvynės Sargas — politikos ir socialinių mokslų žurnalas; redaktorius — A.J. Kasulaitis, 894 East 22rd Street, Euclid, Ohio 44123, U.S.A.; administracija: A. Viliušis, 4050 S. Campbell Ave., Chicago, Ill., 60632, U.S.A.; vieno numerio kaina — \$4.00.

Naujoji Viltis — LSTK Neo-Lituania ir Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga; redaguoja — A. Laikūnas, B. Nemickas, V. Valiukėnas; administratorius — B. Kaskaitis, 935 Beverly Rd., Cleveland Hts., Ohio, 44121 U.S.A.; vieno numerio kaina — \$4.00.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; redaguoja — redakcinis kolektyvas; leidėjai — Ateitininkų Federacija; administratorius — J. Polikaitis, 7235 South Sacramento Ave., Chicago, Ill., 60629, U.S.A.; prenumerata metams — \$12.00.

Metmenys — periodinis kultūrinis leidinys; redaktorius — Vytautas Kavolis; ad-

ministratorius — Aleksas Vaškėlis — 3113 W. Vina del Mar Blvd., St. Petersburg Beach, Fla., U.S.A. 33706.

Akiračiai — atviro žodžio mėnraštis; redaguoja redakcinis kolektyvas; adresas: Akiračiai — 9425 So. Pleasant Ave., Chicago, Ill., U.S.A., 60620.

The Observer — a newspaper published monthly by the Lithuanian Roman Catholic Federation of America; redaguoja redakcinis kolektyvas; adresas: 4545 W. 63rd Street, Chicago, Ill., U.S.A. 60629; metinė prenumerata \$10.00.

Elta — Information Bulletin, Lithuanian National Foundation: 345 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y., 11207, U.S.A.

Krivulė — leidžia Vakarų Europos Lietuvių Sielovada; adresas: Carl Theodor Str. 11, 6710 Frankenthal, W. Germany.

AUKOS

300 dol. - Kanados Lietuvių Fondas.

200 dol. - Toronto Lietuvių Bankas „Parama“.

50 dol. - M. B. Stankūnienė, Chicago, Ill.

25 dol. - V. Švedienė, Toronto, Ont.

20 dol. - E. Krasauskienė, S. Pasadena, Fl.; Waterburio Liet. Kat. Mot. Fed. Klubas; Philadelphia's Liet. Mot. Fed. Klubas.

15 dol. - I. Staškevičienė, Bronx, N.Y.; M. Spence, New Zealand.

10 dol. - E. Dėdinienė, Brooklyn, N.Y.; A. Žitkienė, Seattle, Wash.; G. Blums, New Wilmington, Pa.; J. Gylienė, Chicago, Ill.; E. Lengnikienė, Hamilton, Ont.; E. Girėnienė, Islington, Ont.; E. Veisas, Chicago, Ill.; E. Skardienė, Sault St. Marie, Ont.; M. Trumpauskienė, Reaboro, Ont.; P. Orentaitė-Januta, Los Angeles, Cal.

5 dol. - V. Janukaitienė, Detroit, Mich.; V. Bliudnikienė, Grand Rapids, Mich.; O. Rutkauskienė, Livonia, Mich.; A. Vidugirienė, Santa Monica, Calif.; V. Rūtenienė, Hyannis, Mass.; E. Virdašienė, Delhi, Ont.; A. Bungardienė, Hamilton, Ont.; R. Tautnienė, Putnam, Conn.; A. Malėtienė, Chicago, Ill.; J. Šimaitienė, Sawyer, Mich.; Z. Žvirgždienė, Olympia, Wash.; J. Baltuonienė, La Salle, Que.; E. Muller, Karlsruhe, Vokietija.; O. Kirvaitienė, Toronto, Ont.; E. Barškienė, Chicago, Ill.; O. Ziminskienė, Winnipeg, Man.; A. Malela, Melrose Park, Ill.; E. Vydienė, Kennebunkport, Main.

2 dol. - J. Vasylionienė, Dunellen, N.J.; K. Sadauskienė, Hot Springs, Ark.; E. Paliuonienė, Cicero, Ill.

GARBĖS PRENUMERATOS

M. Andriušienė, Chicago, Ill.; G. Ažubalienė, Fox River Grove, Ill.; J. Agurkienė, Omaha, Neb. (2m.); O. Bačkienė, Washington, D.C.; Ž. Bačkienė, Prancūzija.; Z. Brencienė, Chicago, Ill.; G. Balsienė, Los Angeles, Cal. (2m.); A. Bubelienė, Toronto, Ont.; G. Breichmanienė, Dundas, Ont.; K. Čampienė, Waterbury, Conn.; E. Dėdinienė, Brooklyn, N.Y.; O. Dovydaitytė, Los Angeles, Cal.; J. Dainienė, Dollard des Ormeaux, Que.; A. Elsbergienė, Surfside, Fl. (2m); J. Gylienė, Chicago, Ill.; A. Genčiuvienė, Seminole, Fl.; A. Ivanauskienė, Toronto, Ont.; O. Jakimavičienė, Toronto, Ont.; P. Jakutienė, Dorchester, Mass. (2m); M. Jasiulevičienė, Cicero, Ill.; M. Kuprienė, Flintridge, Cal.; E. Kutkienė, Dearborn, Mich.; B. Kašinskienė, Chicago, Ill.; K. Kaminskienė, Toronto, Ont.; E. Krasauskienė, S. Pasadena, Fl. (2m); E. Kuodienė, So. Boston, Mass.; D. Kamaitienė, Hamilton, Ont.; O. Kirvaitienė, Toronto, Ont.; B. Kelly, Alexandria, Va. (2m); K. Klimavičienė, Los Angeles, Cal.; E. Lengnikienė, Hamilton, Ont.; E. Lorenz, Toronto, Ont.; B. Lesevičiūtė, Chicago, Ill.; J. Laucevičienė, Woodhaven, N.Y.; M. Laliūnaitienė, Wasaga Beach, Ont.; S. Markvaldienė, Cicero, Ill. (2m); O. Mitalienė, Toronto, Ont.; E. Muller, Karlsruhe, Vokietija.; O. Mikelėnienė, Etobicoke, Ont.; P. Pakalkienė, Beverly Shores, Ind.; R. Petronienė, Boston, Mass.; A. Povilaitienė, Geat Neck, N.Y.; kun. J. Pragulbickas, Elisabeth, N.Y. (2m); D. Pautienienė, W. Barnstable, Mass. (2m); S. Petrušaitienė, Racine, Wisc.; V. Rūtenienė, Hyannis, Mass.; I. Rimkūnienė, New Buffalo, Mich.; I. Raulinaitienė, Glendale, Calif.; J. Raišienė, La Grange, Ill. (2m); V. Švedienė, Toronto, Ont.; P. Šurmienė, Philadelphia, Pa. (2m); O. Šadeikienė, Farnington Hills, Mich.; I. Staškevičienė, Bronx, N.Y.; M. Samatienė, Washington, D.C. (2m); E. Skardienė, Sault St. Marie, Ont.; E. Šviežikienė, Val Caron, Ont.; A. Senkus, Stillwater, Mn. (2m); R. Stakauskienė, Chicago, Ill.; M. Trumpauskienė, Reaboro, Ont.; L. Urbonienė, Toronto, Ont.; E. Vindašienė, Delhi, Ont.; B. Venckuvienė, Los Angeles, Cal.; M. Vilutienė, Beverly Shores, Ind.; D. Woss, Fox River Grove, Ill.; E. Vydienė, Kennebunkport, Main.; V. Žadeikienė, Oak Lawn, Ill.; A. Žitkienė, Seattle, Wash.; A. Zdanienė, W. Hartford, Conn.; O. Ziminskienė, Winnipeg, Man.; O. Žolynienė, Ormond Beach Fl. (2m);;